

Det här verket är upphovrättskyddat enligt *Lagen (1960:729) om upphovsrätt till litterära och konstnärliga verk*. Det har digitaliserats med stöd av Kap. 1, 16 § första stycket p 1, för forskningsändamål, och får inte spridas vidare till allmänheten utan upphovsrättsinnehavarens medgivande.

Alla tryckta texter är OCR-tolkade till maskinläsbar text. Det betyder att du kan söka och kopiera texten från dokumentet. Vissa äldre dokument med dåligt tryck kan vara svåra att OCR-tolka korrekt vilket medför att den OCR-tolkade texten kan innehålla fel och därför bör man visuellt jämföra med verkets bilder för att avgöra vad som är riktigt.

This work is protected by Swedish Copyright Law (*Lagen (1960:729) om upphovsrätt till litterära och konstnärliga verk*). It has been digitized with support of Kap. 1, 16 § första stycket p 1, for scientific purpose, and may no be disseminated to the public without consent of the copyright holder.

All printed texts have been OCR-processed and converted to machine readable text. This means that you can search and copy text from the document. Some early printed books are hard to OCR-process correctly and the text may contain errors, so one should always visually compare it with the images to determine what is correct.

**Bliv med
i mödra-
veckan!**

morgonbris

Nummer 7

Pris 35 öre

glad i gott cirkelkaffe

gröna cirkeln . . kg 3:30

bruna cirkeln . . kg 2:80

blå cirkeln . . kg 2:40

konsum — kooperativa

N:r 7 + Årgång 31 **morgonbris**

utkommer den 1:sta i varje månad.

TIDNING FOR
Sveriges socialdemokratiska kvinnoförbund.

REDAKTÖR o. ANSVARIG UTGIVARE:

Kaj Andersson

EKONOMICHEF: Greta Agerby

REDAKTION och EXPEDITION

Västmannagat. 2 n. b., STOCKHOLM

Tel. 118882, 118886. + POSTGIRO

N:r 5196.

PRENUMERATIONSPRIS:

Helt år kr. 4:—; lösnummer 35 öre.

Prenumeration kan ske på posten.

ANNONSPRIS:

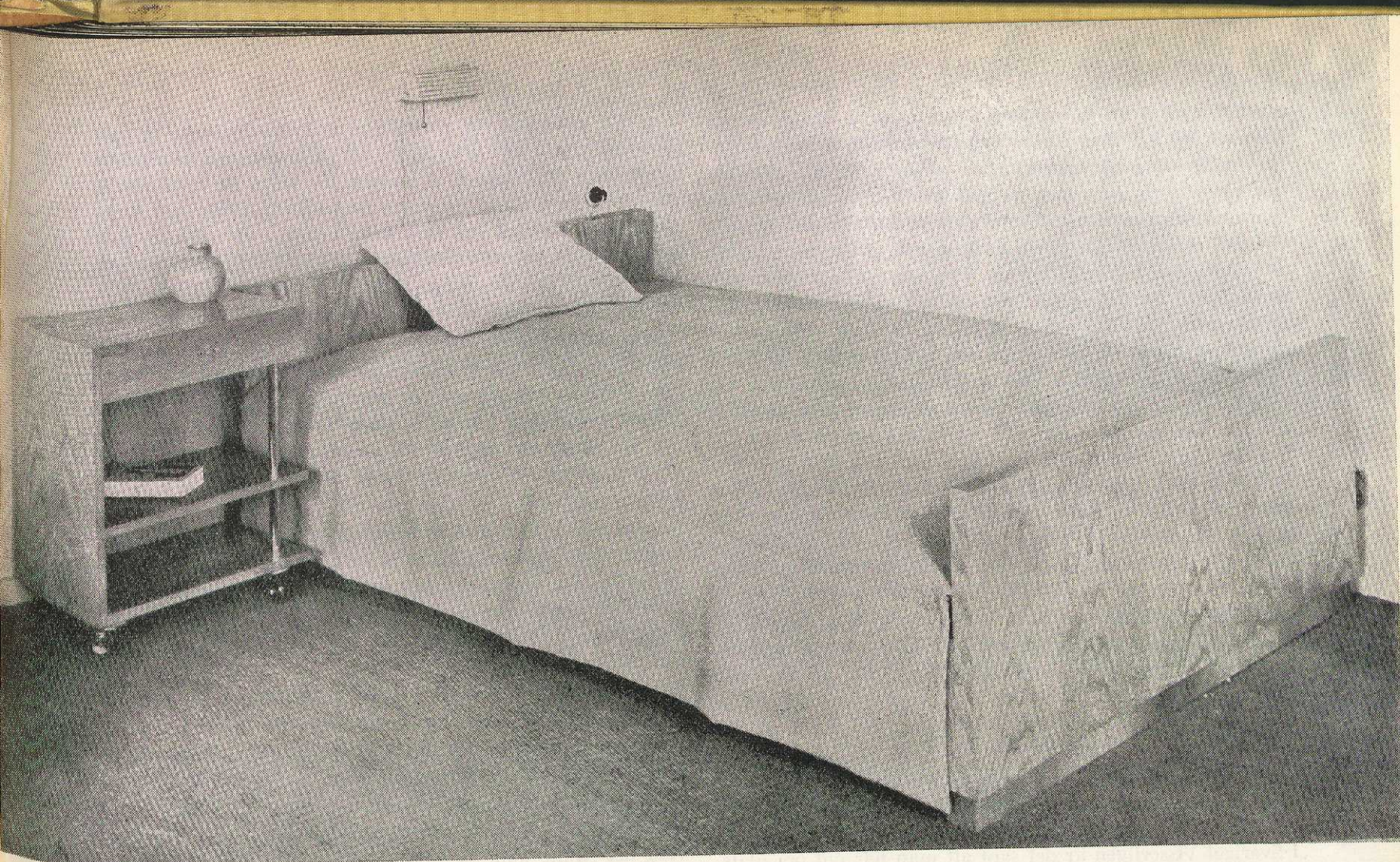
Före och i text 60 öre per mm.

Efter text 50 " " "

Sista sidan (offsettryck): 1/1 sida kr. 550:—.

Innersida kr. 475:—. 1/2 sida kr. 250:—.

1/4 sida kr. 125:—

EN ÖNSKESÄNG från fruarna Margareta Köhler och Marie-Louise Idestam-Blombergs firma Futurum. Sängen betingar nu ett ganska högt pris, som dock skulle kunna nedbringas vid en standardisering.

EN $\frac{1}{3}$ AV VÅRT LIV TILLBRINGAS I SÄNGEN

MEN SVENSKEN SKÄMS ÖVER SIN BÄDD

EXPERTERNA GER IS OCH RÅD

Utlänningarna klagar över de svenska bäddarna. En österrikare på besök här påstod att han inte sovit en enda natt ordentligt sedan han kom hit, trots att han bett värdinnan lägga flera madrasser på varandra — han kände sig tydligen som prinsessan på ärten. Ja, våra dåliga bäddars rykte har sträckt sig så långt, att när undertecknad för något år sedan bodde i Berlin, och klagade hos värdinnan över den ovanligt hårda bädd hon bestod, svarade hon förvånad: Ni som är från Sverige, ni är väl härdad och van vid hårda sängar!

När vi nu i alla fall tillbringar en tredjedel av vårt liv i sängen skulle vi inte då göra denna del av vårt liv så behag-

lig som möjligt? Hur bör svenska folket göra för att få ligga litet bättre?

Fru Elsa Gullberg, bekant genom sina vackra textilier, är en sängens entusiastiska förespråkare. — Man bör göra sin sängutstyrelse så fin att det är en heder att visa den, säger hon. Förr i världen hade man en "oppbäddasäng", som man med stolthet visade. Nu däremot försöker man på allt sätt lura i folk, att man inte har någon säng, trots att man tillbringar en så pass stor del av sitt liv i den. Man försöker dölja den som dyscha eller på något annat sätt. Sängkläderna far illa av att knölas ihop och flyttas hit och dit, de bör helst få ligga där de är. De behövde inte ta så stor plats, om man bara hade tillräckligt varma sängkläder. Det finns härliga kvalitéer i de nya filtarna och tvättbeskrivning medföljer, så man kan våga ta ljusa glada färger. I Frankrike har man något som kallas för le somnier, som är ett ganska lyckligt mellanting mellan säng och dyscha. Den består av en resårmadrass på en ställning, däröver en annan madrass, som på ena sidan är klädd med tyg och på den andra med madrassyg. På dagen lägges tygsidan upp och man lägger undan lakan och filter, på kvällen har man bara att vända madrassen, så att den andra sidan kommer upp. På så sätt kommer madrassyg att ligga mot madrassyg och man kan vara säker på att madrassen blir vänd, något som den far väl av. Här har jag för min del konstruerat ett slags sängskåp till somniern, som står vid ena ändan och där sängkläderna läggs på dagen. För övrigt behöver man inte ha så förfärligt mycket sängkläder, det är

mycket nyttigt att t. ex. bara ligga med en kudde under huvudet, det får man en mycket bättre hållning av.

En viktig sak som man inte får glömma, är att allt som hör till sängen, bör vara av god kvalitet. Annat kan man spara på, sängen lönar det att göra ordentlig. Man ska ha en god resår madrass med en ordentlig kant avsydd, så att madrassen håller sig stram. Den kan hålla i 50 år, om den är rätt gjord, jag har sett sådana gamla madrasser i min hemtrakt, så jag vet det. Där har hantverkarna en stor uppgift att fylla. På sista tiden har man ju också gått ginvägar, man har gjort trådbottnar, sådana som t. ex. används i vanliga turistsängar, vilka kan ersätta resår madrassen för den som inte har råd att skaffa sig en sådan.

Det låg något visst sunt i bondflickornas sed förr i världen att lägga på kistbotten till bröllopet. Vi skulle väl kunna spara ihop till bra saker vi också, även om vi sparar i en bank. I jämförelse med många andra folk har svenskarna sinne för god kvalitet. Även de mindre bemedlade vill köpa rejält. Men det är inte alltid så säkert att man vet var de goda sakerna finns och hur de bör vara, utan ibland betalar folk dyrt för yttre grannlåt i stället för god kvalitet. Den som är uppfostrad i ett industrisamhälle, vet inte hur saker ska vara, annat är det med den som är van att plocka höns, hon vet hur fjäder skall kännas. Därför behövs det mycket upplysning just i fråga om varornas kvalitet.

Hos gamla kulturfolk som fransmännen och italienerna står sängen högt i kurs och man är inte rädd för att visa den. Men ingenstans i världen döljer man sina sängar som i Sverige! Visserligen är det sant att man har ont om plats, men till och med om man inte har mer än två rum, tycker jag man skulle kunna ha en säng. Det gäller bara att disponera utrymmet, ha få och välmotiverade saker i sitt rum. I det fallet skulle vi kunna lära mycket från de gamla allmogestugorna med deras förnäma knapphet.

— Det fundamentala, säger fru Mattis Hörlén i Hemslöjdsförbundet, är att varje person har sin egen bädd. I städerna med deras trånga bostäder är detta en verklig svårighet för de mindre bemedlade. Och det är inte bara ekonomiska orsaker som gör det: i en del fall beror det också på gammal slentrian, barnen skall hänga modern i kjolarna. Man kostar på sig snygga kläder m. m. men inte en egen bädd för var och en av familjens medlemmar. Människan behöver plats, utrymme för sin individualitet. I de moderna små funkisvåningarna har man det bekvämt på bekostnad av platsen. Och just i städerna med deras bullersamma liv har man behov av avskildhet. Folk går på kurser, studerar och har behov av en liten vrå för att kunna utveckla sig själva. Allt detta är ju en fråga om upplysning. Så gäller det ju också att få fram en praktisk sängutrustning och trevliga sängar. En säng som står som en säng, är naturligtvis idealet. Den kan ju vara en vacker möbel, om den har ett vårdat utseende. Man ska naturligtvis inte sitta i en säng.

Ska man förkläda sängen, bör man åtminstone inte ha den överklädd med skynken som hänger ned på golvet och samlar damm. Och inte med dessa hemiska imiterade orientalska saker, som man tyvärr så ofta får se! Tvättbara filter är bättre än täcken, åtminstone för barn. Nu börjar man få fram riktigt vackra mönster i filter i stället för de tråkiga importerade mönster som vi alltid hade förr. Det behövs ju överhuvudtaget så litet mönster på en filt för att den skall se trevlig ut.

En stor svårighet för husmödrarna i mindre hem är ombytet av tvätt. Men behovet av det är något som man måste uppfostras till. Om en människa för tjugo år sedan hade sagt, att arbetarfamiljer skulle ha badkar, skulle man tyckt det var en oerhörd lyx. Och ändå behöver väl arbetare just tack vare sitt arbete i fabrikena det bättre än de flesta. På samma sätt som man uppfostras till behov av badkar måste man uppfostras till behov av andra viktiga saker.

Användningen av en särskild nattdräkt i alla hem är också något som tyvärr inte ännu har slagit fullt igenom. Mödrarna måste lära sig att inte låta barnen ligga med undertröjan på i skräck för att de skall frysa. Den paniska fruktan för drag var upphov till en mängd sjukdomar förr i världen, nu har sporten gjort oss mera härdade, men ännu återstår mycket.

Det mest idealiska vore naturligtvis ett rum för var och en, men den möjligheten hägrar ju i ett ouppnåeligt fjärran för de flesta. Men åtminstone kunde man önska, att barnen fick sova i ett annat rum än föräldrarna, något som är mycket viktigt ur uppfostrans synpunkt, och att pojkar och flickor fick skilda rum.

Ullen kunde gärna komma mer till användning i sängklädes-tillverkningen. Vi importerar alldeles för mycket. Här i Sverige har vi ju oerhörda betesmarker, där fåren skulle kunna så gott som föda sig själva.

Vi har också vänt oss till disponenten för Stockholms Vaddfabrik, d:r Elis Behmer, för att höra hans mening om, huruvida det skulle löna sig att använda ull i täcken och madrasser för att på så sätt höja kvaliteten.

— Vi har gjort försök med att använda ull i både täcken och madrasser, svarar d:r Behmer, och vi har funnit att ullen kan med fördel användas i täcken, för madrasser däremot är den mindre lämplig. Till en madrass går det åt omkring 6—7 kg ull och då ullen kostar 3—4 kronor kg medan bomullsvadden kostar 50—60 öre, blir prisskillnaden så avsevärd, att de flesta människor inte vill betala den. Dessutom blir en ullmadrass mycket varm, och de flesta människor vill inte ha en varm madrass. Till ett täcke däremot går det inte åt mer än omkring 1½ kg ull, varför prisskillnaden inte blir så betydande. Och ett varmt täcke vill folk gärna ha. Ulltäckena blir dessutom mycket elastiska och porösa, de blir lättare än vanliga vaddtäcken och påminner om duntäcken. Man kan säga att ulltäckena är något mitt emellan dun- och vaddtäcken. Deras pris är också något mitt emellan, medan ett vaddtäcke går på 20—30 kronor, går ett ulltäcke på 35—40 och ett duntäcke på 70—80 kronor. Ett ulltäcke kan därför så gott som ersätta det dyra duntäcket.

Emellertid går det ej att använda svensk ull vid fabrikationen av täckena. Den vanliga svenska ullen är för sträv och korthårig och när man haft täcket några dagar, börjar ullen att äta sig igenom tyget och täcket kommer så småningom att se ut som en gräsmatta. I stället bör man använda så kallad Capull, som importerar inte bara från Cap utan från Sydamerika och andra delar av världen. Den är silkeslen och långhårig och gör täcket mjukt och poröst. Kunde man få fram sådan ull här i Sverige, vore det ju fördelaktigt för den svenska industrien, någon särskilt stor artikel blir det väl aldrig, men som sagt, ulltäcken skulle väl kunna bli populära i vårt kalla klimat. —

BALI

SÄLJANDE BILDER

KALLAR »NORDISK BOKTRYCKAREKONST» MORGONBRIS VARUKATALOG, DÄR VARORNA ANNONSERAS PÅ ETT NYTT SÄTT, SOM GÖR ANNONSERNA I LÄSARNAS ÖGON TILL HÖGST INTRESSANTA TEXTSIDOR SOM FRAMGÅR AV BLAND ANNAT FÖLJANDE BREV:

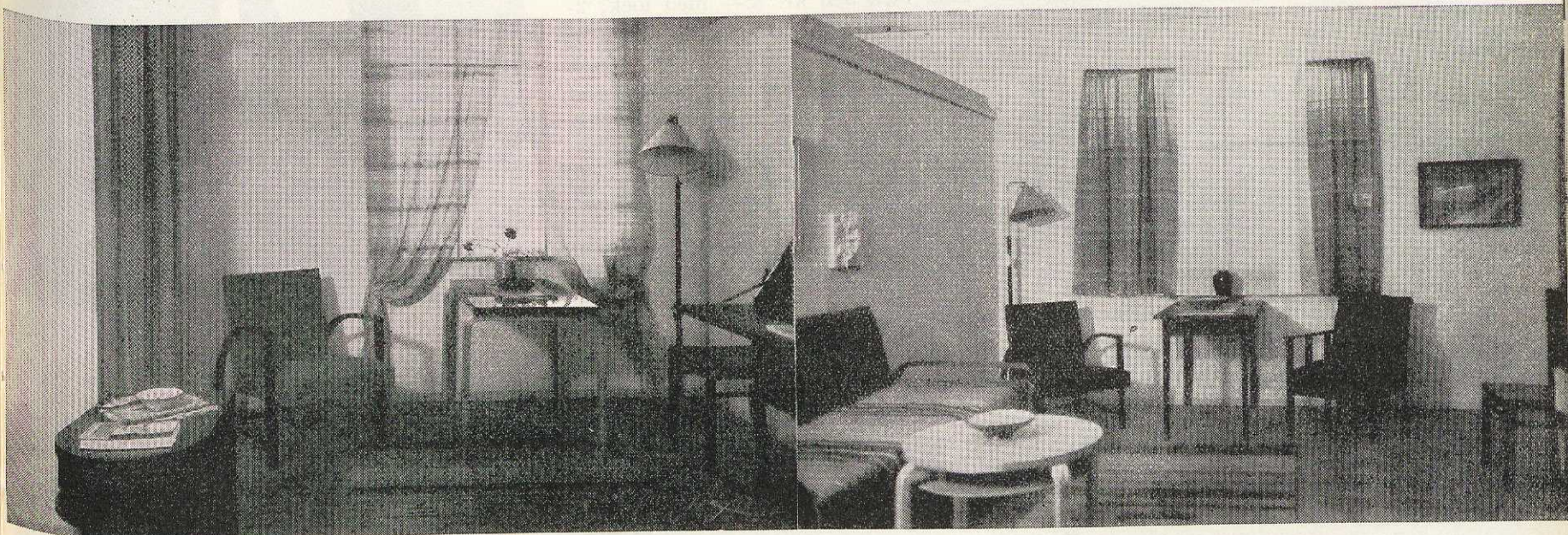
Just som jag plockat fram papper och penna för att skriva till Morgonbris expedition, så kommer kommissionären in med majnumret. Nyfiken, som vanligt, bläddrar jag igenom

Somliga till och med trodde att varukatalogen till den grad fördyrade tidningen, att densamma snart skulle stå på ruinens brant.

Ja, hur är det nu egentligen? Vill redaktionen bara med ett par rader svara på den frågan. Antagligen är det flera klubbar än vår, som väntar på det svaret.

Mona PETTERSSON.

Som svar till Mona Pettersson är det oss angeläget att erinra vad Morgonbris utlovade i sitt novembernummer 1934. Det hette här: Morgonbris ämnar söka göra en allvarlig insats för en omläggning av pressens annonstjänst. Det måste betecknas som en skamfläck för tidningsvärlden att samverkan mellan pressen och produktionen och handeln fortfarande sker efter så ovärdiga linjer: ett roffarkrig om

Här några interiörer från en vacker bohagsutställning, som de soc-dem. kvinnorna i Finland nyligen anordnat med stor framgång.

tidningen, och ser bland annat, att man börjat diskutera "Fabrikernas bästa till hemmens behov".

Det var utmärkt. Jag tror det är behövligt att vi få resonera om den saken i tidningens spalter.

Och efter som början är gjord, så ändrar jag mig och skriver inte till expeditionen för att fråga, helt privat, vad som menas med Morgonbris varukatalog, utan jag skriver till redaktionen. Ja, vad menar man egentligen?

Jag trodde det var annonser, men jag är ensam om den uppfattningen i vår klubb. Och när jag på ett möte yttrade att Morgonbris lyckats utmärkt med sitt försök att lägga om annonseringen, när folk inte ens förstår att det är annonser, utan läser även annonserna som text, så blev jag så ordentligt utskräddad, att jag inte vidare vågar yttra mig förrän jag vet säkert besked.

annonser, som skapar olust hos bägge parter och dessutom en yrkesgrupp, vilken som knappast någon annan blir hunsad och föraktad. Samtidigt försättes en ypperlig möjlighet till kontakt mellan producenter och konsumenter. Morgonbris ämnar ta landets husmödrar i deras egenskap av konsumtionens ledare till hjälp.

Som det för närvarande är ordnat, ha fabrikanterna mycket ringa begrepp om, vad småhemmen runt landet ha användning för och verkligen kunna köpa. De sända ut sina provisionsivriga agenter, som ha föga ansvar för vad de föra i marknaden, endast de få sälja. Morgonbris har liksom arbetarpressen i sin helhet vid sin annonsanskaffning fått rika erfarenheter av hur fabrikanterna till följd av okunnighet om den breda publikens behov underskatta denna.

(Forts. å sid. 29.)

HUSMODERN ÖNSKAR ROSTFRITT, MEN KÄN- NER HON TILL MATERIA- LETS FÖRDELAR OCH NACKDELAR

Kooperativa förbundets inköpschef för järn- och metallvaror herr Thure Jonsson uttalar sig med anledning av Morgonbris enqête:

Av svaren synes framgå att rostfria knivar och gafflar äro de första rostfria hushållsartiklar, som husmodern anskaffar, helt naturligt förresten då dessa föremål i rostfritt endast ha fördelar. Prisen ligga även inom möjligheternas gränser och kunna sägas vara överkomliga för vem som helst; de ligga t. o. m. under förkrigsprisen för helsmida knivar av vanligt stål. Visserligen visa svaren en delad uppfattning om vilka priser, som kunna betalas. Önskemålen variera för gafflarna mellan 16:— och 7:— kr. samt för knivarna mellan 13:— och 6:50 pr dussin, men de flesta ha tänkt sig något på c:a 10:— kr. pr dussin eller 1:— kr. pr st. Till dessa pris kan man redan nu i de kooperativa affärerna erhålla knivar och gafflar, knivar i vanligt utförande kr. 8:40 duss., pol. kr. 10:80, gafflar vanligt utförande kr. 9:— och pol. kr. 10:80.

Dessa knivar och gafflar äro av en ny praktisk modell, som har vunnit starkt gillande. Skaft och blad skiljas ej åt av en inslipad mitra, som annars är vanligt, utan övergången är slät och enkel. Diskning och torkning blir därigenom lättare att utföra och handdukarna nötas mindre.

Även rostfria matskedar kunna numera erhållas till ett pris av kr. 10:— à 11:— pr duss. Alltså ungefär det samma som en nysilversked betingar, och till detta pris böra de vara överkomliga för de flesta familjer. Rostfria kaffeskedar säljas nu för kr. 5:50 à 6:— pr duss. Billigare skedar komma emellertid med allra största säkerhet att bli tillgängliga inom ej alltför lång tid. Man bör emellertid vid köp av skedar ej se bort från kvaliteten och tjockleken endast för prisets skull. En sked bör ej vara så tunn och vek, att den lätt förändrar form och viker sig i skaftets smalaste del.

Den förlorar då i utseende och går fortare sönder.

Prisen på rostfria kuvertartiklar ha under de senaste åren stadigt sjunkit och ännu torde gränsen nedåt ej vara nådd. Rostfria kuvertbestick äro obetingat att föredraga i vardagslag framför dylika av nysilver, då de ha en nästan obegränsad livslängd och dessutom ej behöva putsas, men husmödrarna synas fortfarande ha en alldeles stor respekt och förkärlek för nysilver.

Om alltså prisen å rostfria kuvertbestick numera kunna sägas vara jämförelsevis billiga blir emellertid intrycket ett annat, då man börjar reflektera på köp av rostfria kastruller. Prisen å dessa verka ännu avskräckande för det största flertalet husmödrar. De billiga rostfria kastrullerna betinga priser av t. ex. kr. 5:— för 1-liters utan lock och kr. 8:— med lock; 2-liters resp. kr. 7:— och 11:— och 3-liters resp. kr. 9:— och 14:—. Dessa kärl äro visserligen av en mycket god kvalité, men den koniska modellen tilltalar ej alla och dessutom äro kärlet utan fläns samt lämpa sig därför ej så särskilt bra för vanliga vedspisar. Dylika priser kunna ju ej betalas av vem som helst och den mera vanliga raka modellen, försedd med fläns, ställer sig ändock c:a 30 % dyrare. Orsaken till de höga prisen ligger delvis i att det rostfria materialet ännu så länge är jämförelsevis dyrt. Man torde nog utan överdrift kunna säga för dyrt. På grund av sin sammansättning (den stora tillsatsen av krom och i en del kvalitéer även nickel) är materialet mycket hårdare än vanligt stål och då det skall bearbetas sliter det därför verktygen starkt varigenom dessa förbrukas mycket fortare än då vanligt stål, mässing eller aluminium — de vanligaste materialen för hushållskärl — bearbetas. Dessutom blir arbetet med slipning och polering — vilket måste utföras noggrant för att föremålen över huvud taget skola bli rostfria — på grund av hårdheten dyrbarare. Allt orsaker, som bidraga till att prisen på rostfria kärl hållas högt.

K.F. har lagt ned en hel del arbete på att få fram rostfria hushållskärl till mera överkomliga priser. Delvis ha vi redan nu lyckats och vi vänta oss att komma ännu längre på den inslagna vägen. De rostfria formar, som vi till julsäsongen förde i marknaden be-

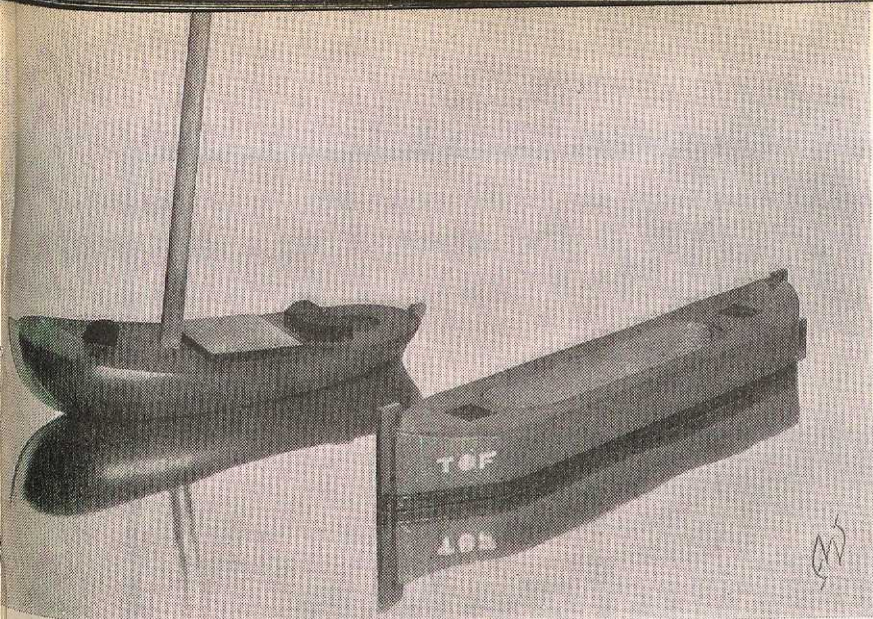

»Tro inte vad reklamen säger! Lär själva! Ta reda på allt om varuberedningen och ert hem kommer att stå på toppen av utveckling» sade fru Elsa Gullberg i sitt mycket senterade föredrag vid Morgonbris industridag.

visa, att det går att uppnå resultat, då tillräckligt stora partier framställas på ett rationellt sätt. Formarnas priser i de kooperativa butikerna kr. 2:25, 2:50 och 3:25 äro ej fullt hälften av vad motsvarande andra formar betingade och materialet, Avestas rostfria plåt, borgar för en förstklassig vara. Rostfritt stål är en dålig värmeledare och innan husmodern blir van vid de rostfria kärlet händer det nog att hon lätt bränner vid maten i dem. Den dåliga ledningsförmågan gör att värmen går rätt igenom plåten mycket fortare än den hinner sprida sig åt sidorna och botten blir alltså ojämnt uppvärmd. Även sedan hon blivit mera van vid kokkärlet fordra de nog under kok- och stektiden en större tillsyn än andra kärlet.

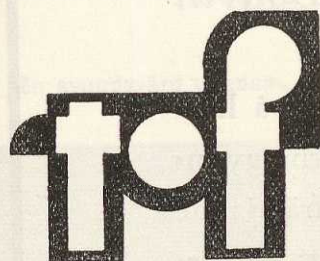
Varje tofsak märkes med

tof
kvalitetsmärke

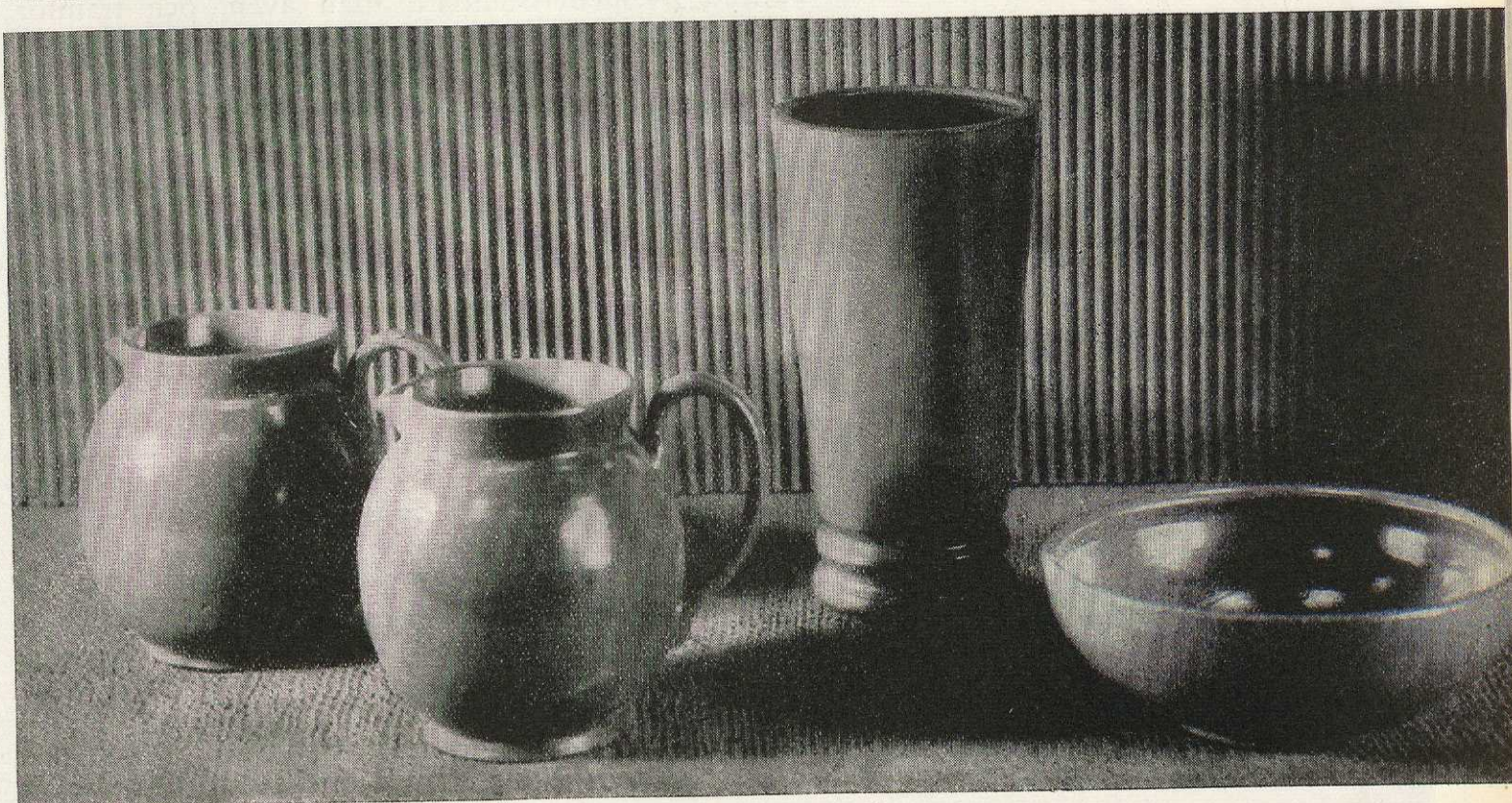
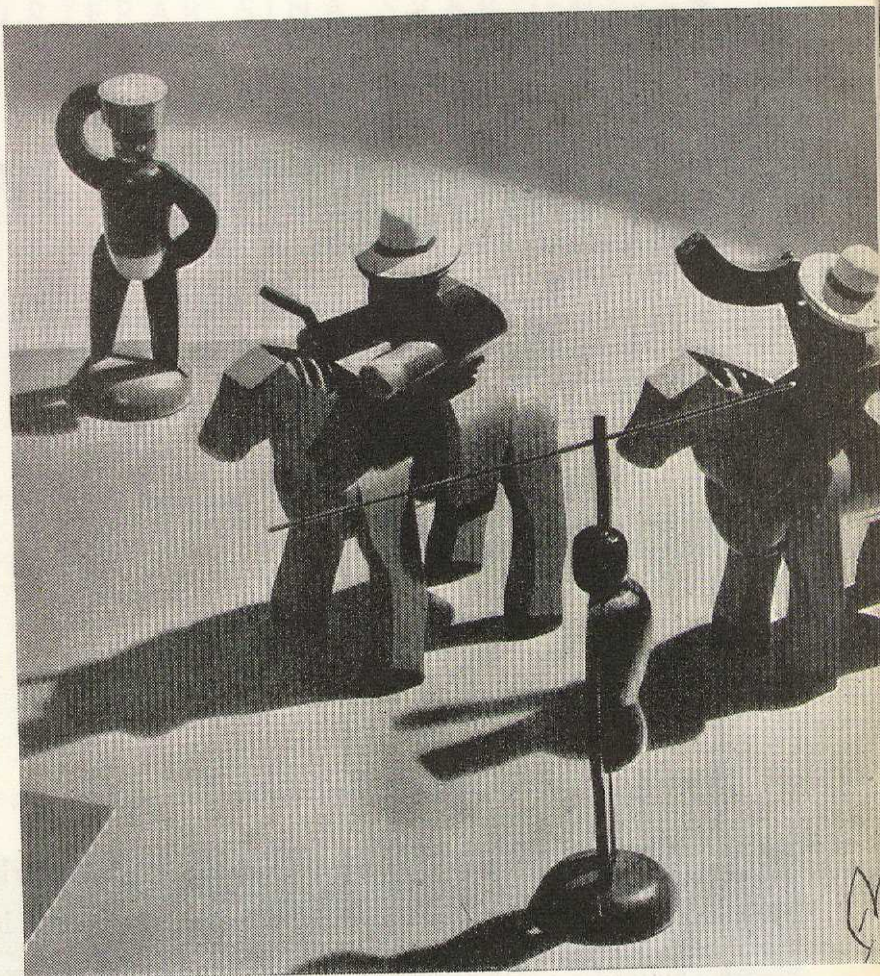
LEKEN FOSTRAR

Lämpliga och goda leksaker — fast och präktig form — starkt material — vackra, väl stämnda färger — konstnärligt komponerade tillverkas av

FIRMA TRÄ OCH FÄRG
GUSTAF NORDLANDER

Lidingö 2, Tel. Sthlm 655226

STENINGE KERAMIK

MÄRSTA

Gröt- och Bärservis: Kanna Kr. 4:50 - Skål Kr. 3:50
Prydnadsvas Kr. 11:—

Goda bruksvaror i vackra former och utsökta glasyrer.

Utställning i Stockholm:

K. B. Femling, Döbelngatan 73, Tel. 3185 34

de lägre matpriserna komma kulturbudgeten till godo

*säger aktuarien i Kungl.
Socialstyrelsen Sven Bouvin*

» . . . alla de åtgärder, som äro ägnade att på livsmedelsmarknaden skapa de för konsumenterna gynnsammaste inköpspriserna, äro direkt kulturfrämjande enär de möjliggöra för hushållen icke blott en förbättrad livsmedelsstandard utan även, och framför allt, en standardförbättring av kulturbudgeten. Kooperationens speciella betydelse i detta avseende har kanske icke vid alla tillfällen riktigt beaktats och understrukits».

Genom sin oavlåtliga kamp för lägre livsmedelspriser har kooperationen uppnått icke blott ett positivt resultat på detta område utan därjämte utfört en kulturgärning, vars värde icke kan uttryckas i kalla siffror men som ligger i de ökade möjligheterna till andlig odling.

konsum

VAR UNGDOMEN SAMLAS PÅ DEN SVENSKA LANDSBYGDEN

SAMKVÄM MED DELTAGARNA INSTUVADE I SMÅSKOLEBANKAR, STUDIECIRKLAR PÅ PASTORSEXPEDITIONEN, MOTEN I SLAKTLOKALER OCH PÅ KAFÉER, I SKOGSBACKAR OCH VERKSTÄDER, I MÖRKER OCH KYLA — UNGDOMSDISTRIKTEN RAPPORTERAR SINA SVÅRIGHETER

Hur är det egentligen ställt med samlingslokalerna i Sverige? Ja, de önskemål, som framkommit i anslutning till Bertil Hanssons artikel i Morgonbris om ungdomshem, utgår ifrån att det är dåligt bevänt på den punkten. Genom tillmötesgående från ungdomsförbundets tidning Frihet har vi fått ta del av ungdomsdistriktens rapporter, som påvisar vilka svårigheter de unga ha att brottas med när det gäller att få ett tillfredsställande föreningsliv. Det finns möjligheter till en avsevärd rekrytering bland jordbrukar- och lantarbetarungdomen, tack vare den politik som partiet har fört under de senaste åren. Det finns möjligheter till samarbete i många frågor mellan arbetarungdomens och jordbrukarungdomens organisationer, men lokalfrågan lägger nästan oöverstigliga hinder i vägen. Där det finns tillgång till lokal uppstår svårigheter genom den dryga hyran. Det verkar ibland som om det vore en taktik att utestänga "miss-

hagliga" organisationer från lokalen, genom att sätta för högt pris, rapporterar Hallands distrikt, och det är säkert inte lätt för ungdomarna att bygga själva, när 56 % av dem är i åldern 15—22 år och endast 9 % är över 30 år. En fördubbling av medlemsantalet och en ökning av klubbarna är möjlig att uppnå i Skaraborgs distrikt. Det svåraste hindret är lokalfrågan. I ytterst sällsynta fall kan skollokaler påräknas som möteslokaler. De konservativa västgötaböndernas urgamla självhävande hänger i. Man släpper icke gärna en socialdemokratisk ungdomsklubb inom skolornas helgade murar. Att en klubb inom distriktet har sina studiemöten på en pastorsexpedition är ett undantag, som bekräftar regeln.

Även på Gotland har man svårt att få hyra skollokaler. Det tycks oss ibland, heter det i rapporten, som om de ledande inom kommunerna hellre ser ungdomen på vägar-

En avundsvärd ungdom, som tar vara på sina möjligheter. Elevföreningen i Stockholms stads högre folkskola för teknisk bildning.

VARFÖR SITTER HON UTANFÖR? — Glöm inte att räkna med flickorna när det gäller att lösa ungdomens problem.

na än samlad för att fostras. Här finns det många ungdomar, som bara går och väntar på när en klubb skall få möjligheter att starta. Även i Norrbotten är skolorna utan undantag stängda för ungdomsklubbarna. De utgör heller inte alldeles förstklassiga samlingslokaler. Eller vad sägs om ett kamratmöte i Uppsala län där deltagarna blir tvungna att sitta instuvade i trånga småskolebänkar och där möjligheterna att ordna ett program är ytterst begränsade.

Om alltså de platser tyckas vara oerhört många, från vilka rapporteras oginhet från myndigheternas sida, så förekommer det i alla fall ljuspunkter. I Sjuhäradsbygden finns det sålunda en plats, där nyckeln till kommunens samlingsrum hänger på väggen över dörren och klubben endast har att efter tillsägelse hos vaktmästaren använda lokalen när och hur ofta det passar. Det är naturligtvis att märka att denna lokal står öppen för alla föreningar, som finns inom socknen. Över huvud taget får lokaler förhyras av kommunen på alla de platser inom distriktet, där vårt parti har majoritet.

I Östergötland har tre klubbar måst nedläggas under 1934 på grund av bristen på lokaler och minst tre av de nuvarande "vandra i dödsskuggans dal" av samma orsak. Men framförallt bör man beakta de rika utvecklingsmöjligheter, som undanhållas så länge lokalfrågan inte kan lösas, säger distriktets ordförande. Kommunalrum får endast i undantagsfall begagnas av våra klubbar, och då ofta med restriktioner, sådana som att intet föredrag får hållas eller dylikt. I ett par fall har det hänt under 1934 att politiska motståndarorganisationer har fått begagna kommunalrum

men inte våra klubbar. Sorgligt nog ges det några exempel på att klubbarna inte ens får begagna befintliga ordenslokaler.

Ja, om ordenslokaler och nykterhetsföreningar finns många skilda erfarenheter. I allmänhet förefaller det som om nykterhetsorganisationerna ställer sina lokaler till förfogande men mot dryga hyror. På många håll är dock goodtemplarhusen liksom religiösa föreningars lokaler stängda genom bestämmelser om att politiska möten ej får hållas i dem. För övrigt rapporteras från hela landet hur klubbarna är hänvisade till att hålla sina möten i mindre trevliga kafélokaler, där stojet från andra kafébesökare förrycker mötesförhandlingarna, och där de många gånger får betala en oskälig hyra. Kanske är det på flera ställen än i Jönköpings län som kaféinnehavare förbjudit den socialdemokratiska ungdomen att hålla till på kaféet, därför att han fått påtryckning av politiska motståndare.

Under förhållanden, som man tror tillhöra en annan tid får en stor del av vår ungdom arbeta. I Örebro län var en av klubbarna nödsakad att hålla till i en lokal avsedd för slakt. Ett möte fick avbrytas för att ett kreatur i all hast måste avlivas och följaktligen var lokalen upptagen för resten av kvällen. Många klubbar får hålla tillgodo med verkstäder som samlingslokaler. Och som sådana lokaler saknar värmeledningar så får man se till att vara väl ombonad med ytterrock och andra varma plagg. Det blir liksom en fläkt av förhållandena från arbetarrörelsens barn- dom detta att se mötesdeltagarna bänkade på diverse provisoriska och primitiva sittplatser, men ändå med vaket intresse följa förhandlingarna. I Ångermanland kan det också hända att mötena vintertid får hållas i en rums- temperatur, som närmar sig nollstreck. I Blekinge hölls ett möte för några år sedan i både "mörker och kyla", då den förhyrda lokalen saknade ved och lyse.

Man fylls av beundran inför en ungdom, som trots ett oerhört yttre motstånd inte ger tappt, som har offervilja och kärnvirke nog att våga bjuda svårigheterna spetsen. Inom en klubb i Bohuslänns skärgård måste styrelse väljas tre gånger på en månad, då pojkar kommanderades till nödhjälpsarbete. En annan klubb hade 112 medlemmar, varav 111 var arbetslösa. Men arbetet lades inte ned för det. Man tog en avgift så att man klarade lokalhyran och fortsatte. I ytterligare en klubb satte flickorna sig i ledningen och höll klubben uppe, då det knappast fanns en pojke hemma. Vi ha här i Uppland exempel på hur en ungdomsklubb har bildats i en backe invid en väggkorsning, och vars första samkväm hölls i en loge till ackompanjemang av hönsens kacklande, men där man trots allt efter en kort tid varit färdig att bilda en Folkets husförening för lokalfrågans lösande. Det fordras både uppoffringar och krafttag för att kunna uträtta något sådant inom en klubb, som består av fattiga lant- och skogsarbetare, heter det från Upland. På många ställen har man bildat Folkets hus- och byggnadsföreningar för att själv lösa "bostadsfrågan". Men detta har sina avvisidor — varnar Sjuhäradsbygden — ty i så fall får all uppmärksamhet inriktas på att kunna behålla vad sålunda uppbyggt. Detta drar ofta ner klubbens övriga arbete, och det har dessutom det onda med sig att nöjesanordningar måste bli det dominerande i klubbens verksamhet för att byggnadsföretaget skall kunna finansieras. Men där det redan finns Folkets hus, där är väl lokalfrågan löst på ett idealiskt sätt? Ja, i de flesta fall, men det kan

också hända som i Södertörns distrikt — att lokalerna på lör- och söndagar är uthyrda till ambulerande biografer. Detta inverkar menligt på klubbarnas utveckling i synnerhet på landsbygden, där det är lättast att samla medlemmarna just dessa dagar.

Fördelen att gemensamt med andra organisationer lösa lokalfrågan erkännes av alla. I ett par socknar i Västmanland, som alldeles sakna samlingslokaler, har representanter från såväl arbetarkommunerna och ungdomsklubbarna som från SLU och JUF och andra organisationer diskuterat problemet, varför det finns gott hopp om att lokalfrågan skall lösas på ett fördelaktigt sätt för deras vidare framgång. På andra håll förklarar man sig villig att så snart möjligheter därtill yppar sig träda i samarbete med andra ungdomsorganisationer. Det vore önskvärt att den samverkan, som våren 1933 inleddes mellan vår riksdagsgrupp och bondeförbundets skall få utgöra vägen till ett organiserat närmande mellan vår ungdomsrörelse och SLU, är ett önskemål från Södertörn. Men, påminner Norrbotten, i de byar, där vi har våra ungdomsklubbar saknas nästan undantagslöst andra ungdomsorganisationer och tvärtom.

Detta är några glimtar, som ungdomsdistrikten ger från sina arbetsområden. Ett inlägg i diskussionen om medborgarhem. En erinran om att landsbygdens ungdomsreserver står utanför möjligheten till ett fostrande gemensamt arbete, endast på grund av den bristande tillgången på något så självklart som ett gemensamt samlingsrum.

UNGDOMSHEMMET, SOM DET REDAN FINNS I VÅRA STÄDER OCH SAMHÄLLEN

YTTERLIGARE INLÄGG I MORGONBRIS DISKUSSION

Ungdomshemmet finns redan. Ty vad annat är väl alla de otaliga kaféer, som möta oss överallt i storstaden, såväl på huvudgatan, bakgatan som i gränden? Ja, minsta lilla by har sitt ungdomshem — vägknuten eller järnvägsstationen, om byn ej är stor nog för ett kafé.

Men den som besökt dessa kaféer vet att de utgöra långt ifrån lämpliga samlingsplatser för ungdomen, och det tror jag, skulle aldrig tillfredsställa den om den ej i brist på bättre måste träffas där. Dessa gäster, som upptager platserna på kaféet i flera timmar och ofta ej beställer mer än en kopp kaffe till förtäring, ses ej av innehavaren med särskilt blida ögon och redan detta giver ungdomen en känsla av att den ej är väl sedd. Hur ofta händer det inte, att de unga ej har pengar till en kopp kaffe en gång och då måste gatan bli dess samlingsplats. Nu säger kanske någon, men de ha ju biblioteken, som äro öppna större delen av dagen. Den anmärkningen är befogad. Men man skall ej begära att de skola sitta på biblioteken hela dagen, det är lika viktigt att de få utlösning för det de ha läst genom samtal och diskussioner, och den frågan är för bibliotekens vidare framgång ännu olöst. De större städerna har i de flesta fall kunnat lösa sin biblioteksfråga, när det gäller läsesalar och

boksamlingar, men beträffande småsamhällena är det ej så väl ställt, dessa ha ofta knappast ett ABF:s bibliotek, långt mindre ett något så när tillgodosett folkbibliotek, och skulle det till äventyr finnas ett sådant, är det ofta öppet bara ett par dagar i veckan och saknar dessutom läsesalar.

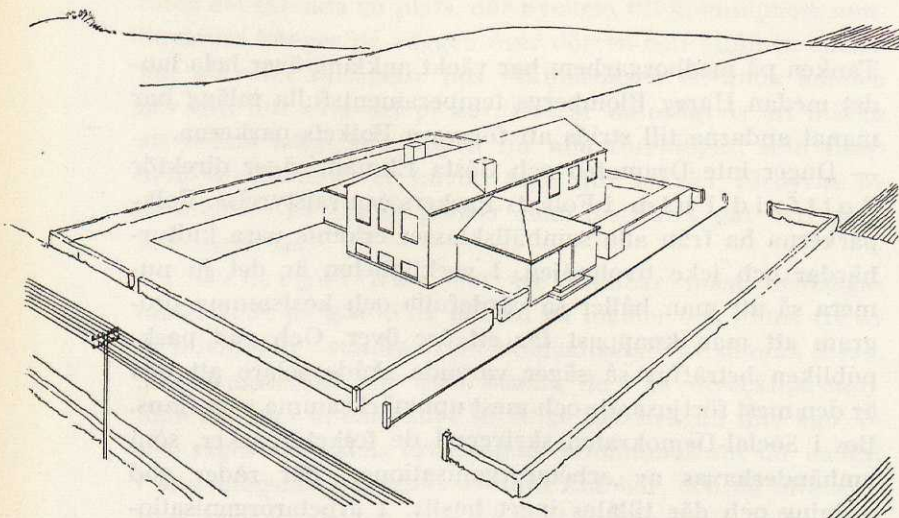
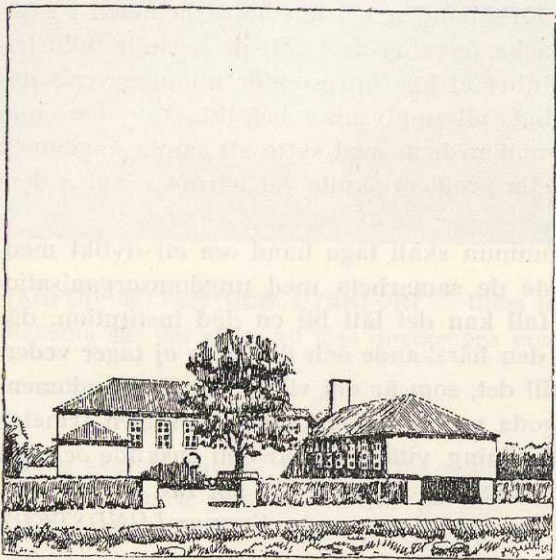
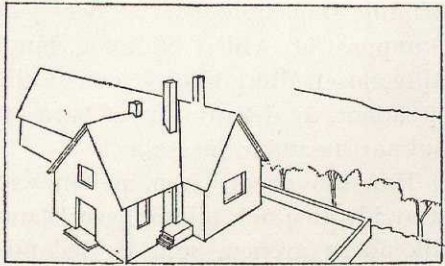
Den parallell som Bertil Hansson drager upp mellan vad som göres för främjandet av idrotten och bildningsverksamheten, belyser tydligt vilkendera grenen, som de ledande i samhället i första hand understödjer. Man behöver blott komma till ett mindre industrisamhälle, nog finnes det alltid en fotbollsplan inhägnad och låst. Kanske man byggt ut den till en idrottsplats, med ekonomiskt bidrag av industrierna på platsen, men inte har man syftat att skapa en samlingsplats för ungdomen, man vill endast skapa stjärnor, som skiljer sig ifrån mängden och som densamma kan dyrka. Finnes det ett bibliotek på orten är det mycket sällsynt att det har bidrag från industrierna, i synnerhet om det är ett ABF:s bibliotek. Ofta känner man ej till biblioteket, men fotbollsplanen behöver man ej fråga förgäves efter. Dessa kaotiska förhållanden måste söndra helheten i samvaron och förflacka ungdomslivet. Att de ledande industrimännen i allmänhet ej har intresse för bildningsverksamheten är naturligt, all upplysning betraktas av dem som farlig, och ett ungdomshem med syfte att samla ungdomen kring intellektuella problem skulle väl närmast ingiva dem fasa.

Om stat och kommun skall taga hand om ett dylikt medborgarhem måste de samarbeta med ungdomsorganisationerna, i annat fall kan det lätt bli en död institution, där byråkratin blir den härskande och där man ej tager vederbörlig hänsyn till det, som är det viktigaste för ungdomens utbildning till goda samhällsmedborgare nämligen friheten att välja den utbildning, vilken passar den enskilde och där hans särskilda anlag bäst kommer till sin rätt.

Gunnar LUNDSTEDT

MORGONBRIS DISKUSSION HAR KOMMIT MYCKEN ORO ÅSTAD

Tanken på medborgarhem har väckt anklag över hela landet medan Harry Blombergs temperamentsfulla inlägg har manat andarna till strids att försvara Folkets parkerna. — Duger inte Dramaten och Gösta Ekman, säger direktör Gottfrid Palm i Folkets Parkers centralstyrelse. Folkparkerna ha från alla samhällsklasser erkänts vara kulturhärddar och icke tivolinöjen. I verkligheten är det ju numera så att man håller så värdefulla och kostsamma program att man knappast får ett öre över. Och vad parkpubliken beträffar så säger varenda skådespelare att den är den mest förtjusande och mest uppmärksamma som finns. Bes i Social-Demokraten skriver: I de folkets parker, som omhänderhavas av arbetarorganisationer, där råder god ordning och där tillåtes inget busliv. I arbetarorganisationernas krav på sina medlemmar och sin publik ingår nämligen även ett hyfsat uppträdande. Därför finns det väl

Tre av de danska förslagen till kommunala församlingshus.

knappast någon mera hygglig och disciplinerad publik än den som frekventerar Folkets Parker.

Att det ändå inte är så helt med det hyfsade uppträdandet på alla ställen och den goda organisationen framgår av dels ovanstående svar från ungdomsklubbarna, t. ex. från Sjuhäradshäradshuset, dels ett referat i Örebro-Kuriren från en teaterföreställning, given av Dramaten i en Folkpark. Till sist ett ord till publiken, enkannerligen den yngre delen av den. Det måste bli slut på dessa evinnerliga störande samtal under föreställningarna. I lördags stodo grupper och skrattade högljutt mitt under spelet. Barnskrik i teatersalongen borde man få slippa. Och litet bättre samarbete mellan teatern och dansbanan än vad fallet var vid sista akten i går kväll kan man fordra av vederbörande.

Må vi öppet peka ut bristerna i den nuvarande ordningen, låt oss icke blunda för svagheter och missgreppen, manar Nya Norrland. Och må vi sträva efter att reparera där det brister, att rensa upp, där det grisats ned.

DE DANSKA FÖRSAMLINGSHUSEN BÖR BLI VÅRA FÖREBILDER. ETT SAMHÄLLELIGT INTRESSE ATT SKAPA EN GOD MILJÖ FÖR UNGDOMENS SAMVARO OCH FOSTRAN

I Danmark reste Arbetarnas Bildningsförbund redan för några år sedan kravet på bättre samlingslokaler på landet. Till att börja med upptogs kritiken mycket illa, men omfattades av allt vidare kretsar, upptogs till diskussioner i tidningarna och föranledde slutligen en debatt i radio.

Regering och riksdag har visat sitt intresse genom en lag om statslån till ny- och ombyggnader av församlingshus på landsbygden. I samband med tillkomsten av denna lag inbjöd inrikesministern till en konferens mellan arkitekter och representanter för olika organisationer, vilken resulterade i olika förslag till lokaler, som nu utsänts till landets alla kommuner.

Chr. Christiansen i det danska ABF skriver i ett upprop till de socialdemokratiska partikamraterna:

Frågan om att skaffa husrum, där medborgarna kunde odla sina intressen är en allmän och samhällelig uppgift, som kommunerna bör ta sig an. Och varför skulle inte kommunernas styresmän kunna ena sig om att bygga lokaler, där invånarna kunde samlas och där upplysningsarbetet kunde bedrivas. De skulle mötas av tacksamhet från alla. Större delen av våra samlingslokaler är inte lämpliga för det folkliga kulturarbetet på landsbygden. Ett folkuppfostrande ungdoms- och upplysningsarbete borde aldrig sakna husrum vilken andlig, politisk eller religiös grund det vilar på.

Att socialdemokraterna i särskilt hög grad bör ta sig an denna sak råder det väl ingen oenighet om. Vi är i oerhört starkt behov av bättre lokalförhållanden på landsbygden. Därför hemställer vi att medborgarhemsfrågan tas upp till en grundlig behandling. För fram den i arbetarkommunerna och i kommunernas nämnder. De ekonomiska förhållandena är inte svårare än att den kan lösas, om det bara finns vilja och intresse därför.

Exteriör av vilohemmet i Mollaryd.

STÅTLIG KVINNOPRESTATION

"Jag gick där och såg hur de kom hem, trötta och utsläpade från fabriken till sina ofta allt annat än bra bostäder, där de sedan fingo laga mat, skura och tvätta, stoppa strumpor och lappa kläder åt familjen och sig själva och när frågan om lämpligt föremål för Vita bandets omsorger kom upp var det därför inte svårt för mig att se, att vad vi voro i ett trängande behov av i Borås, det var ett vilohem för sjuka, trötta och utarbetade kvinnor från den stora textilstaden." Så börjar fröken Anna Nilsson från Kristianstad, fabriksarbeterska, sjuksköterska, slumsyster, barnkrubbe-förestånderska, dispensärsköterska och bostadsinspektris, numera pensionerad i denna sistnämnda egenskap, sin berättelse då vi be henne tala om sina erfarenheter från verksamheten vid Vita bandets vilohem i Mollaryd. Och hon fortsätter:

"Vi började 1909 med att hyra gammelstugan på egendomen Hult för en månad och där låta några av de mest behövande få en kort, men välgörande vilotid. Året därpå hyrde vi på egendomen Holmen, gårdens manbyggnad till sommarhem, likaså de följande två åren. Så blev det stora

Den gamla kvarndammen invid vilohemmet.

grannhemmanet Törestorp till salu och det slog mig att d ä r skulle vi i den präktiga manbyggnaden kunna få lokaler till ett mera varaktigt vilohem. Jag tänkte att vi skulle kunna skaffa räntefria lån och samla in en del av de 18.000 kronor, som behövdes, men det visade sig svårare än jag räknat med, så något gårdsköp för Vita bandets räkning blev inte av. Det ordnade sig emellertid bra i alla fall, ty häradshövding Th. Odencrants, gjorde slag i saken genom att köpa Törestorp för 20.000 kronor och gratis upplåta gårdens manbyggnad jämte trädgård och den närmast omgivande marken åt oss. Inte nog med att vi fått disponera byggnaden och området kostnadsfritt, herrskapet Odencrants har även bidragit med 600 kronor om året till avlöning av förestånderska för hemmet och vi ha fått all ved fri i skogen. I övrigt har hemmets finansiering ordnats dels med låga dagsavgifter från dem som vistats här eller från deras kommuner eller andra, dels med behållningen från årliga försäljningar i Borås av arbeten, som våra medlemmar utfört, eller varor som vi samlat in. Vi ha alltid resonerat som så, att det är lättare för oss att skaffa pengar än för de sjuka och jag har

under de gångna åren samlat in icke obetydliga summor till detta hem. Till starten lyckades jag få ihop inte mindre än 1.700 kronor och det var väl stilig", säger fröken Nilsson, icke utan ett stänk av stolthet i tonen.

Men hon talar inte om vilken möda det kostat henne att få ihop allt som hon samlat in enligt sin regel: "det är lättare för oss än för de sjuka". Fastän fröken Nilsson inte tycker om att bli berömd kunna vi inte neka oss nöjet att tala om en liten betecknande episod.

Det var vid den tiden, då det stora hemmet på Törestorp skulle ordnas. Man behövde pengar till möbler och annan utrustning och fröken Nilsson gav sig ut på rundvandring bland fabrikörer och direktörer för att försöka få ihop den behövliga summan. Den förste hon kom till, en ganska robust herre, var föga livad för affären och utvecklade denna sin oförgripliga mening i ett långt anförande i mera rättframma än vänliga ordalag. Men syster Anna lät sig inte bekomma. Hon blev tåligt stående och hörde på vad han hade att andraga och när ordflödet började matta av, sade hon: "Jag tror jag får sätta mig ett tag." Men direktören som inte varit beredd på ett sådant resultat av sin saftiga avslagsmotivering, mjuknade med ens, bad att få låna listan och ritade dit en hundralapp och med den var isen bruten även hos åtskilliga andra. Men så där tapper, oberörd och uthållig får en kvinna vara om hon skall komma någon vart med en del av dem som ha hand om nationens rikedomar.

"Jag har haft en alldeles enastående tur", berättar fröken Nilsson vidare. Jag har fått vara med på just sådana ställen, där något nytt och stort skulle uträttas i det sociala arbetet och det är nog inte många som haft lyckan få arbeta så mycket som jag.

Som slumsyster, som förestånderska för en barnkrubba, som bostadsinspektris och i dispensären.

Men det var ju inte bara om fröken Nilsson vi nu skulle tala, utan om Vita bandets vilo- och konvalescenthem vid Mollaryd. Detta ligger i en mycket vacker trakt. Strax intill har man Mollasjön och alldeles inpå knutarna en gammal kvarndamm, omgiven av vackra höga träd. Och många minuters väg har man inte till en synnerligen vacker skog. Där finns bl. a. bok, ek och björk, rönn, al och hassel, gran, tall och lärk. Inpå byggnaden, i vilken hemmet är inrymt, har man en präktig gammal trädgård, från vilken man fyller en god del av frukt- och grönsaksbehovet.

Då man träder in i hemmet, en gammal solig tvåvåningars träbyggnad, kommer man först in i den stora glasverandan, där sommartiden alla måltider serveras. Den lämnar bra plats för 30 personer vid ett väldigt långbord. I alla fönster har man blommor i krukor och det är som fest varje måltid bara för att där är så vackert, sade en kvinna, som varit där såsom konvalescent. Ovanpå verandan har man en rymlig altan att sola sig på, för dem som inte orka ta långa skogs promenader.

Från verandan kommer man via en rymlig förstuga till förestånderskans rum och till matsalen, där man äter om vintern, och har orgel, radio och ett litet nätt bibliotek, men som om sommaren får tjänstgöra såsom logement med fyra bäddar. Innanför matsalen ligger ett något mindre rum för 2—3 inackorderingar och längre in köket. Längre ut å nedra botten ligga tvenne rum för gäster och uppe på andra våningen har man flera samt badrum, stort och bra. Rummens inredning är enkel men prydd med vackra möbler.

Man har plats för högst 26 pensionärer. Pensionärerna hjälpa till med sysslorna i mån som de orka.

För att få komma till hemmet behövs inga vidlyftiga ceremonier, behovet är avgörande. Sjuka skola förete läkareintyg, tuberkulossjuka mottagas ej. Avgifterna äro 1:50, 1:75 och 2 kronor pr dag. Men till jul inbjudas några äldre f. d. pensionärer eller klena gamla arbeterskor till fri vistelse i hemmet under julveckan och dessa samt en del tillfälliga gäster, som betala för sig, hjälpas åt att göra det så festligt och trevligt som möjligt för sig och varandra.

Så långt om den hittills bedrivna verksamheten. Fröken Nilsson bär emellertid på en önskan att få vara med om att bygga en sommarstuga för fattiga mödrar med barn. Här skulle i så fall klena fattiga hustrur kunna få komma ut och hämta frisk luft, vila och rekreera sig. Men än så länge är denna plan inte kommen längre än till att vara en fröken Nilssons älsklingstanke. Dock kan det ju hända, att hon får glädjen vara med om dess förverkligande, blott nödiga medel kunna uppbringas. Med god vilja från några av dem, som ha övernog av denna världens goda, borde det kunna gå och att behovet av sommarvistelse för den kategori syster Anna tänker på är stort vet man ju i dessa kretsar allt för väl. Därför vill man innerligt önska den varmhjärtade, uppoffrande kvinna, om vars livsverk här i korta drag berättats, att hon måtte få se även denna sin tanke förverkligad såsom sin sista insats i det väldiga arbete, som började nere i Lunds slumkvarter.

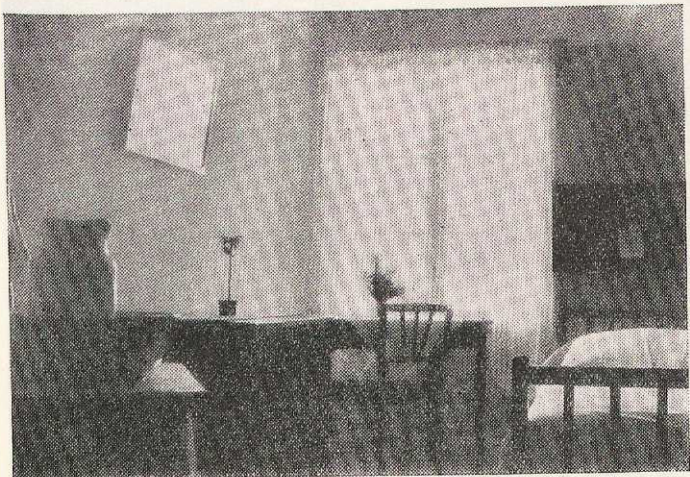
Henrik PERSSON

Föreståndarinnan frök.
ANNA NILSSON
på vilohemmets trappa.

SKYDDSHEMMET PÅ HORNÖ

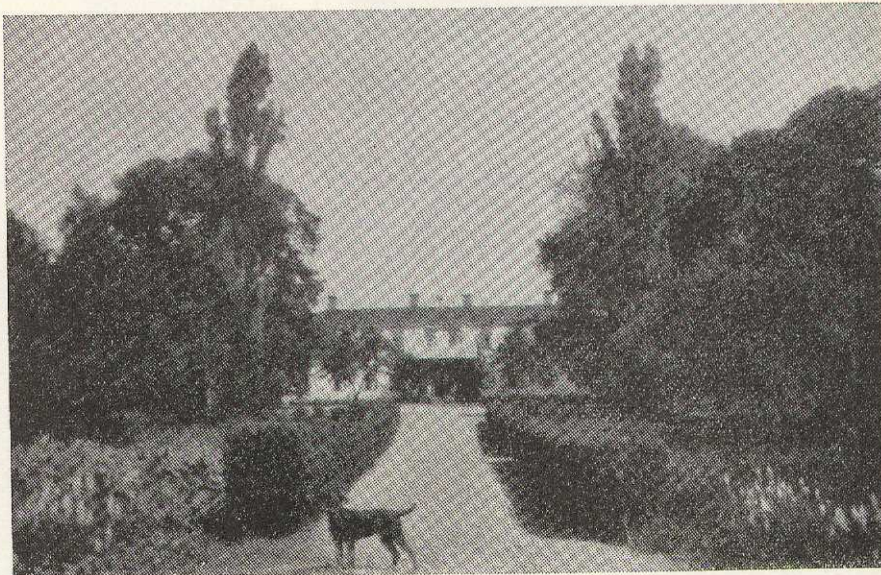
De nyligen blottade missförhållandena på Norrgårds skyddshem har stärkt vår uppfattning om ohållbarheten i skyddshemssystemet. Men som Hornö från åtskilliga håll, däribland av flera socialt arbetande partikvinnor, framhållits såsom varande till alla delar välskött, intaga vi på grund av uttalade önskemål följande skildring från Hornö skyddshem.

Ett elevrum.

Det var en kväll fram på västkanten. Tåget höll vid Enköpings station och sedan fortsattes färden i bil vid stjärneljus och en glindrande människära. Målet var Hornö skyddshem, och vid ratten satt en av hemmets lärarinnor, Sveriges tredje kvinnliga agronom, fröken Gull Svedenborg. — Det var Skyddshemsstyrelsens ordförande, som skulle göra sitt tid efter annan återkommande besök på Hornö och som bett mig följa med och berätta för eleverna om Elsa Brändström. Efter en knapp halvtimmes bilfärd körde vi upp genom en kort och bred allé och höllo framför en stor hemtrevlig herrgårdsbyggnad. Ett par flickor kommo utskyndande och hjälpte till att nysta oss fram ur medsända kappar och filter, och i dörren stod föreståndarinnan, fröken Hasselberg, och önskade välkommen. Inne slog ljus och värme emot oss och efter en kopp te framför en flammande brasa i direktionsrummet begåvo vi oss ut i den stora vackra matsalen, där borden för tillfället voro undanflyttade och stolar uppställda i rader. Här var nu hemmets alla medlemmar samlade; de 30 eleverna med sina lärarinnor samt jordbruksledaren och ännu en manlig arbetskraft med fru. Och här kändes det som en glädje att få införa Elsa Brändström, sådan hon möter oss i Elsa Björkman-Goldschmidts mångsidiga skildring av barndomsvännen och arbetskamraten, och sådan vi se henne på fotografierna, alltifrån de friska, skrattande barnporträtten och den allvarliga unga St. Georgssystemet fram till bilden av den strålande modern med det egna barnet på armen. — När så sista bilden vandrat ur hand i hand flyttades raskt alla stolar åt sidan och två långa bord buros in. Dukade bord med saft och vatten och kakor och Mariadagen till ära ett par praktiga namnsdagstårtor! Det blev en festlig måltid i den långa, vackra salen. Inte långt efteråt var det knäpptyst i hela det stora huset. Hornö skyddshem! För mig skall alltid

vid de orden en serie vackra och skiftande bilder stiga livslevande fram i minnet. En ålderdomlig gård först under en hög stjärnhimmel, ett värmande ljusflöde, en samling unga, lyssnande människor. Kvällens och högtidens starka intryck, som i minnet står sida vid sida med den mest tindrande, solklara morgon och hela hemmet åter inne i arbetets och vardagens jämna rytm. — Hem, Trygghet, Arbeta. — Det var det intryck, som oupphörligt kom igen, medan jag gick mellan ladugården och de olika gårdarna och fick följa med hur livet levdes timme efter timme och sysslorna gingo sin gång. Hornö är en gammal sätesgård i Vallby socken, Uppsala län, med historia ända från 1600-talet, då den ägdes av släkterna Utter och Pels. Sedan har den gått i många händer för att slutligen 1928 inköpas av Stockholms Kyrkliga Skyddshemsförening. Läget är förtjusande, tätt invid Enköpings segelled. En präktig fruktträdgård i söder-slutning ned emot sjön, på gården väldiga lindar och i väster en björkhage med höga träd och delvis branta, stupande stränder. Vackert vart man ser. En god sak bara det. Huvudbyggnaden, Storgården kallad, utgjorde det ursprungliga hemmet med plats för 20 elever, men i mars 1931 stod också Gammelgården färdig, en 1600-tals långa av stockvirke, som nyinretts och satts i skick, och som nu, förutom jordbruksledarens bostad, rymmer bagarstuga, kök för konservering, vävkammare, torkvind, strykrum och ett par bostadsrum. Och redan i maj samma år invigdes hemmets nybyggnad Nygården, avsedd för 10 mödrar med barn. Något som inte bara innebär en utvidgning, men i visst avseende rent av en ny form av skyddshem. Modern skall inte skiljas från sitt barn, som förut varit regel i dessa fall, men, så vitt möjligt, vid sidan av arbetet i hemmet, själv sköta och följa det. En tanke som inte gärna kan vara annat än god och riktig. Från Nygården bevarar jag synen av ett lektrum i baddande sol med

Exteriör av hemmet på Hornö.

kvittrande, rödkindade småttingar bland bollar och ljuvligt trasiga älsklingsdockor. En stor, hemtrevlig barnkammare, där alla se ut att trivas och ha det obeskrivligt gott under ledarinnans varma och glada beskydd. Ett hem såväl för de små som för deras mödrar, vilka turvis arbeta med sömnad i rummet bredvid under det att dörren står öppen till lekrummet.

Ungefär mitt emellan Nygården och Storgården ligger Gammelgårdens trygga ålderdomliga huslänga med en rad nyupptagna vindskupor på taket. Här äro vävstolar i full gång och här separeras mjölk och läggs just ihop tvätt till mangling. Det är också här i Gammelgården man haft den goda idén att låta en trio flickor, ett par månader innan de utskrivs, tillsammans med en lärarinna hålla ett eget litet hushåll, där flickorna få lära sig att göra uppköp och sätta ihop matsedlar och så självständigt som möjligt ordna både med fritid och arbetstid.

I Storgården får jag slutligen göra en titt in i elevernas rum, nätta, ljusa, prydliga, en del enkelrum, andra för två, tre, högst fyra flickor och jag får se det ljusa, rymliga köket, där degar på 11—12 liter mjölk slås till i stora tråg och där diskarna efter vart mål torna upp sig väldeliga, men där arbetet inte förty går raskt och glatt undan. I Storgården bedrivs dessutom det teoretiska arbetet med regelbundna lektionstimmar, och på middagsrasten är här en halvtimme anslagen till badning, och den som ej varit simkunnig på våren, lär i regel vara det på hösten.

Ett friskt, hälsosamt liv och omväxling i de praktiska göromålen, vilka äro uppdelade i skift, så att var och en av eleverna i tur och ordning få lära sig alla till lant-hushållet hörande sysslor. Håri är också ladugårdsskötsel inräknad och värden av smådjur; grisar, höns, kalkoner, gäss och ankor. På sommaren dessutom trädgårds-skötsel. Allt i första hand till hemmets eget behov men också till avsalu, och allt under ledning av kvalificerad lärarekraft.

Så blir det afton och bilen kör fram. — Ännu en sista gång ser jag den långa, vackra matsalen för mig, samlingsrummet, där eleverna nu sitta i grupper med sina handarbeten och lyssna till radio eller språka sins emellan.

Ett skyddshem! Jag märker att det ordet efter besöket på Hornö fått en varm och ljus och vacker klang i mina öron. Ett hem, som vill vara ett skydd för unga människor, när de bäst behöva det.

Anna WALL

Scen ur filmen I brytningstider.

D E N O S Y N L I G A M U R E N

Jag har talat med kvinnliga jurister, läkare och journalister om den ställning, som männen nu för tiden intar mot dem. Jag har frågat dessa kvinnor, om de tycker, att deras kön är en hjälp eller ett hinder för dem, när det gäller att ta sig fram. Jag har bett dem analysera de huvudfaktorer, som inverkar på deras ställning.

Av alla har jag fått samma svar. De framhåller, att de ständigt stöter på svårigheter och hinder, men de kan inte finna något namn för dessa hinder. De känner, att de ständigt hjälplöst stöter huvudet mot en osynlig mur!

"Det skulle vara en lätt sak", säger de, "om det var konkreta ting, som man kunde ta och känna på. Då kunde vi öppet kämpa mot hindren och riva ned dem. Det har vi gjort förr. Men här står vi inför något annat, något obestämt. Man kan inte slåss mot något, som bara svävar i luften."

Detta är sant. Vi måste ta ner dessa ting på jorden.

Vad är det för osynlig mur, som står mellan kvinnorna och deras karriär? Det är något mycket enkelt, nämligen det, att det är männen, som har nycklarna till alla ställningar.

Låt mig förklara mig närmare. Jag menar icke ett ögonblick, att männen är tillräckligt duktiga för att vid vilket tillfälle som helst kunna överträffa oss. Det skulle då vara i det stora massmordet, vi var vittne till för en del år sedan.

Min egen erfarenhet är, att män för det mesta är redo att påvisa och uppskatta, vad man har utfört. Men när det yp-

Leontine Sagan, den kvinnliga regissören, som gjort filmen I brytningstider, har i Daily Herald sagt följande, som vi funnit värt att delge våra läsarinor.

par sig något tillfälle för någon av oss kvinnor, då triumferar instinkt och gammal vana. De är fulla av beundran för "Fackkunskapen". Och som vanligt utgår de från att finna den rätte "mannen".

Ta förhållandena vid teatrarna som exempel! Om ni går till vilken teaterdirektör som helst i London och frågar, om han tror, att en kvinna skulle kunna iscensätta en pjäs lika bra som en man, så skulle allesammans, t. o. m. den mest konservativa, i sanningens intresse svara: "Ja, naturligtvis."

Men försök bara att föreslå honom att låta en kvinna sätta upp hans nästa stycke — likgiltigt vad det handlar om — och se bara, hur hans ansikte skiftar färg. Han blir upprörd bara vid tanken!

Varför? Vad är det som är galet med kvinnorna? Ingen skall kunna säga mig det. Hennes skicklighet beundras, men hon är icke välsedd eller önskvärd.

I allmänhet kan den kvinnliga regissören — hur begåvad och kunnig hon än är, få gå och vänta i evighet, om det inte kommer upp en speciell "kvinnopjäs".

Vad vi blir trötta på dessa "kvinnopjäser" — med barn och kvinnor! — Den kvinnliga läkaren tröttnar på att ständigt

undersöka småbarn, och den kvinnliga journalisten är icke i längden tillfredsställd med att skriva om societets- och modenytt. Vad skulle manliga regissörer säga om att ständigt bli satta till att regissera speciellt manliga dramer, pjäser som "Resans slut" t. ex.?

Vi önskar helt enkelt att få rätt till att leva ett harmoniskt mänskligt liv — att utträta något, icke som hankön eller honkön utan som människor, som levande, kännande människor med fantasi och hjärna.

Jag skall aldrig glömma, när jag först började praktisera denna åsikt i Tyskland! Eftersom kvinnorna hade fått den rätt som förut var dem nekad — att uppträda som skådespelare — gjorde ingen någon invändning mot att jag kom in vid scenen.

Men då jag så kom på den idén, att jag ville iscensätta ett skådespel, blev det en annan sak. Då fick pipan plötsligt ett annat ljud. Det skulle knappast ha blivit större sensation om stycket iscensatts av en apa.

I hundratal kom folk för att se på detta ovanliga infall — en **k v i n n a** som regissör. Jag tror inte, att någon av dem som kom för ett ögonblick gjorde något försök att värdera, vad jag hade utfört. Nej, det som gjorde intryck på dem var, att det var en kvinna, som hade gjort alltsammans.

Varje kvinna, som har brutit sig en ny väg eller som har slagit in på en nybruten väg, vet, vad detta experiment innebär. Det tycks vara alla pionjärens öde. Även om man lyckas i sitt arbete och har tur med sig, så undgår man inte att bli betraktad som en underlig företeelse, som närmast väcker förfäran.

Det är sant. Det fanns enstaka modiga och oförvägna personer, som dumdrigt förklarade, att det kanske fanns speciella stycken som en kvinna möjligen skulle kunna iscensätta. Men längre ville man inte gå. Alla andra skådespel, som handlade om både män och kvinnor, måste naturligtvis iscensättas av män.

Och i England. Vad sade de där? "En kvinnlig regissör?" Jaså, ja — henne kan vi bara ge pjäser som uteslutande handlar om kvinnor." Där blev jag endast den som kunde iscensätta i brytningstider och intet annat.

Missförstå mig inte! Jag förstår mycket väl, att just en kvinna var den rätta personen att iscensätta denna högst speciella pjäs. Men jag förstår inte, att jag **b a r a** skulle ägna mig åt sådana pjäser. Ingen kom på den idén att sätta någon speciell etikett på Maurice Browne, då han iscensatte det helt manliga dramat "Resans slut".

Ännu ett flickstycke iscensatte jag. Också det gick utmärkt. men så fanns det inte flera pjäser, som handlade om flickor. Vad skulle de nu göra med mig? Självisste jag, att jag vid sidan av mina rent kvinnliga känslor och instinkter hade en mängd allmänmänniska egenskaper, som finns såväl hos män som kvinnor. Jag tyckte mig ha sett mer av världen och livet än det man kan se från en flickskolas trånga fönster. Resor utomlands, en karriär på scenen, mitt äktenskap hade bland annat skänkt mig tillräcklig kunskap om och förståelse för människorna, för att jag skulle kunna sätta upp ett vanligt skådespel om män och kvinnor. När det kom till kritan, hade verkligen de manliga regissörer, som gjort de pjäser, som jag icke fick lov att försöka mig på, några särskilda betingelser för att förstå de **k v i n n l i g a** personer, som dessa skådespel handlade om? Kände de det kvinnliga

psyket? Men teaterdirektören skakade på huvudet. Vad var nu detta för löjliga idéer jag kom med? Nej, jag var avgjort den som skulle iscensätta skådespel, som handlade om flickor och kvinnor.

I många månader gick jag och var nere och förtvivlad över att jag aldrig skulle kunna komma över den mur, som var rest mot mig, för att jag var av ett annat kön än männen. Teaterdirektörerna bara såg min kjol, och så visste de, att de icke kunde använda mig till det arbete, som jag hade lust och förutsättningar för. Jag funderade på att klippa håret av mig och kläda mig i långbyxor. Därför att jag så tydligt har fått känna vanskligheten av att vara kvinna och vilja utträta något, förstår jag så väl de kvinnor, som har tagit detta steg.

Men gudskelov slapp jag tillgripa detta. Som sänd från himlen kom chansen att iscensätta "Murder in Mayfair", och den framgång som mötte denna pjäs gjorde, att det öppnade sig nya utvägar för mig.

Teaterdirektörerna har småningom börjat glömma, att jag är kvinna, de ha börjat se vad jag kan utträta!

Jag är en av de lyckliga. Men vad som hänt mig kan hända andra. Varje kvinna, som bryter väg för sin duglighet och begåvning, hon är med och bryter väg för alla sina systrar. Det är en mur av fördomar och gammal vana, som ännu i dag stänger oss. Din plikt, min plikt och allas vår plikt det är att gå till storms mot denna mur, till dess den icke längre finns.

Kort sagt, det måste bli sed och bruk att använda sig av den kvinnliga arbetskraften, kvinnans begåvning och anlag, hennes kunskap.

M E D E N R I N G

Mörkare glänser ditt vackra hår,
och ljusst på en gång.

Mörkare når dig i snabba år
min kärleks sång.

Räddare blir den för allt som döljer
hjärtats darrande, nakna slag.

Märker du dock hur den överhöljer
dig i dag?

Ljusare strålar i årens rund
din tappra blick.

Ljusare möter den smärtans stund
och sorgens stick.

Älskade, alla de mörka tingen
skimra som guld i dess klara sken.

Därför strålar nu också i ringen
ringens sten.

Harry BLOMBERG

FRAMTIDEN ÄR VÅR SÄGER DE ENGELSKA ARBETARKVINNORNA OCH FORDRA BÄTTRE FÖRHÅLLANDEN FÖR MÖDRAR OCH BARN, TRYGGARE VILLKOR FÖR YRKESARBETANDE KVINNOR OCH SKYND- SAMHET I DESSA FRÅGORS BEHANDLING

Utlänningar, som studerar den brittiska arbetarrörelsen finner många drag som felas hos de kontinentala broderpartierna. Inte minst i ögonfallande är den roll som kvinnorna spelar inom partiet. Den engelska mannen insuper med modersmjölken ridderlighet utanför politiken och arbetet, men han behandlar sin kvinnliga kollega och partivän som jämlike. Det finns intet galanteri på kontoret, i arbetsalen, på sammanträdet eller under valarbetet. Det gäller för mannen likaväl som för kvinnan att klara sig själv och slå sig fram.

De engelska kvinnorna i arbetarrörelsen står inte efter männen. Det har deras nyligen avhållna årskonferens visat, som hölls i arbetar- och industristaden Sheffield och som samlade 601 delegater från alla delar av landet.

EN JÄTTEKONFERENS ÄGER RUM

Det är inte alltid lätt för en utlänning att finna sig tillrätta i de främmande traditionsbundna men samtidigt levande former, under vilka hela den brittiska arbetarrörelsen och även dess stora konferenser arbetar.

1850 kvinnliga lokalorganisationer var representerade i Sheffield. Inom engelska arbetarpartiet räknar man med organisationerna och inte med medlemmarna. Det kommer sig därav att partiet huvudsakligen består av kollektivmedlemmar, d.v.s. av fackföreningar, klubbar etc., men vid sidan av dessa börjar nu det personliga medlemskapet — som tillkommit först under senare tiden — få en allt större betydelse. Varje kvinnogrupp åtnjuter en hög grad av självständighet: den tävlar med de andra i fråga om medlemsvärning, upplysningsarbete, socialt arbete etc.

Före årskonferensen utskickas till varje representant efterföljansvärt grundliga, tryckta berättelser. Detta underlättar och påskyndar arbetet i hög grad. Resolutionsförslag måste inlämnas i så god tid att de kan sändas representanterna i en översiktlig och koncentrerad form. På så sätt är alla med på noterna redan innan konferensen har börjat. Praktiskt ordningssinne är kännetecknande för det engelska lynnet — även när det gäller kvinnorna.

Den engelska ordföranden åtnjuter i kraft av sitt ämbete oinskränkt makt. Han eller hon bestämmer utan inblandning från den övriga församlingen förhandlingarnas gång, debatternas längd. Det förekommer inte att man i vanlig form anhallar om ordet; ur mängden av dem, som genom handuppräckning begär ordet utväljer ordförandens öga nästa talare. Man förutsätter hos honom opartiskhet som något självklart. Skulle någon ifrågasätta den saken blir det värst för honom själv. Det hela vilar på urgammal parlamentarisk tradition.

En engelsk konferens försummar aldrig den sällskapliga samvaron. Trots att det engelska folket i verkligheten är ograciöst och omusikaliskt, älskar det dans. Därför fattas heller aldrig en dansafton vid en kvinnokonferens eller en partidag.

TOLV MÅNADERS ARBETE

Mary Sutherland avgav rapport för det sistförflutna året. Den ekonomiska krisen har även berört England. Det har dock lyckats våra kamrater att genom ett outtröttligt upplysningsarbete rädda även de mest utarmade kvinnorna från den nära till hands liggande apatin. Fyra sommarskolekurser har hållits. I dessa internat har arbeterskor, arbetarhustrur, studentskor och arbetslösa på äkta engelskt sätt förbundet skolundervisning, organisationskunskap, sällskapsliv och sport till en levande enhet. Dessutom har hållits 13 kurser över lördagar och söndagar och 50 endagskurser, där undervisning i organisationskunskap har förmedlats.

För att återgälda det besök, som avlades av en grupp svenska socialdemokratiska kvinnor, kommer under augusti månad 35 engelskor att företa en gemensam studieresa till Stockholm, för att på ort och ställe studera den skandinaviska kvinnorörelsen.

I 26 valkretsar skall kvinnliga parlamentskandidater uppställas. Det betyder mer i England än i länder med proportionella val. Det engelska valsystelet ställer enorma fordringar på kandidaterna. Så är det exempelvis engelsk sed att man innan man röstar på någon per brev utfrågar honom om hans ställning till alla upptänkliga problem i livet, och ve honom om han inte svarar. Under valmötena stormar efter hans tal människor fram och det hör till hans viktigaste plikter att föra valstriden från dörr till dörr. En sådan valkamp är alltså ingen småsak om man vill segra. Och då får man heller inte förlora någon tid. Arthur Henderson, arbetarpartiets grånade hedersekretär, som valt kvinnokonferensen i Sheffield till plattform, för att öppna det stora valslaget, ställer den stora uppgörelsens dag i snar utsikt.

UPPRÖRD DEBATT KRING STATISTIK ÖVER MÖDRADÖDLIGHETEN

En av de viktigaste frågor som stod på konferensens dagordning, dödligheten i samband med förlossningar, behandlades i en redogörelse och väckte en upprörd debatt. Vi göra ett utdrag ur de viktigaste siffrorna och uppgifterna.

Under det att dödsrisken har avtagit på nästan alla områden i England steg dödligheten i barnsäng från 3,87 på tusen födslar 1911 till 4,51 under 1933. De kvinnor, som dör är för det mesta i sina bästa år. Deras bortgång betyder en allvarlig förlust för samhället och en tragedi för de tusentals hem, som berövas sina mödrar. Men ännu större än antalet döda omedelbart i och efter barnsörden är antalet av dem, som till följd av födseln ådrager sig någon kvinnosjukdom och avlider. På varje dödsfall i barnsäng kommer 65 kvinnor, som genom födseln tar varaktig skada till sin hälsa. Var tionde engelsk kvinna lider av någon kvinnosjukdom. En av de

många kommissionerna, som tillsatts för att studera detta tragiska förhållande, kom till det upprörande resultatet, att hälften av dödsfallen skulle ha kunnat undvikas vid riktig behandling och vård. Undernäring, trånga bostäder, okunighet, långvarig arbetslöshet å ena sidan, bristfällig läkarevård, bristande rådfrågningsmöjligheter vid havandeskap och otillräckliga understöd å den andra gör oundvikligen "kvinnans heligaste uppgift" till ett mödrarnas slagfält.

Konferensen föreslog därför parlamentet att äntligen anta Washingtonkonventionen, som berättigar mödrarna till lön sex veckor före och sex veckor efter barnsörden. Den fordrar vidare en lag, som förpliktigar de kommunala myndigheterna att också fylla sina förpliktelser mot mödrarna och en lag som ordnar moderskapsunderstöd för kvinnorna.

Av de lokala myndigheterna fordrade konferensen rådfrågningsbyråer i tillfredsställande mängd, och underströk kommunernas skyldighet att anskaffa barnmorska, ge henne tillräcklig undervisning, avlöning samt barnmorskepension, att öka vårdplatserna på sjukhusen, utbygga husundersökningarna, tillhandahålla transportmedel i trängande fall, ordna en bättre utbildning för läkarna, inreda barnavårdscentraler, anställa hemsystrar och tillse att det råder ett framgångsrikt samarbete mellan privatläkarna och klinikerna, skaffa undernärda mödrar mjölk och närande föda, samt begärde slutligen att man skulle sätta igång med den oundvikliga utredningen av befolkningsfrågan.

Konferensen uttalade uttryckligen sin önskan att på de medicinska poliklinikerna blott undantagsvis mödrar måtte bli föremål för demonstrationer och framställde den mänskligt självklara fordran att överallt där en smärtsam förlossning väntar den blivande modern, man måtte tillgripa bedövande medel. Med stor rörelse åhörde konferensen en maning från en delegerad från grevskapet York, själv mor till tretton barn, att man icke fick försumma en minut, om inte ännu fler onödiga offer skulle falla på "mödrarnas slagfält".

"Det vi fordrar är inte hela utan endast en början på det statliga moderskapskyddet, som blott kan skänkas folket av en arbetarregering som bakom sig har flertalet av detta folk."

KVINNORNA I INDUSTRIEN. HUR DET I VERKLIGHETEN FÖRHÅLLER SIG

En annan fråga som blev föremål för diskussion var kvinnornas yrkesarbete. Under det att i alla fascistiska länder kvinnan blir tillbakaförd till kök och barnkammare och slagordet om kvinnans mindervärde firar sorgliga triumfer, medan demagoger vill avveckla arbetslösheten med stridsropet "bort med kvinnorna ur arbetsmarknaden" visar rapporten som föredrogs vid Sheffieldskonferensen hur det i verkligheten förhåller sig med dessa saker.

I England stiger kvinnornas procentuella andel i arbetsprocessen ständigt alltsedan 1923. Av den försäkrade arbetskraften i åldern 16 till 64 år voro:

år 1923	.....	27,4 %	kvinnor
„ 1929	.....	28,5 %	„
„ 1932	.....	30,3 %	„

Det visar sig att den tilltagande mekaniseringen och automatiseringen i produktionen gynnar anställandet av kvinnlig arbetskraft trots allt ramaskri i motsatt riktning. Antalet manliga arbetare har under de senaste åren stigit blott med

Engelska textilindustriarbeterskor.

6,3 %, men antalet kvinnliga med 18 %! Blott i stenbrotten, i den tunga industrien, i gjuterier, i byggnadsindustrien, i masugnarna, är kvinnorna ännu uteslutna, och man måste önska att de inte släppas in i dessa säkerligen för dem hälsofarliga arbetsgrenar.

En stor del av rapporten angående det kvinnliga yrkesarbetet har ägnats den gifta kvinnan, ty också i England entledigar många privata men framförallt statliga och kommunala företag sina kvinnliga anställda när de gifter sig. Märkvärdigt nog tar ingen anstöt av att flera tiotusentals gifta kvinnor tar mycket farligare och underbetalda hemarbeten. Konferensen fordrade därför att också när det gäller kvinnan skall man räkna med hennes olika anlag och inte med hennes familjeställning.

Full av moderlig eftertrycklighet framställde ordföranden, arbeterskan Anne Loughlin, i sitt öppningsanförande det hotande krigets spöke för de församlade, som förkastade varje slag av rustningar emedan de utbreder krigsstämning och redan hos barnen inplanterar tron på människoslaktens oundviklighet.

En resolution antogs som fordrade förlängning av skolplikten till fyllda femton år och senare en än ytterligare förlängning upp till sexton år.

När arbetarpartiets generalsekreterare, Middleton, avslutade konferensen efter några arbetsfyllda dagar, kunde han med full rätt säga: "Det som började 1906 i den minsta skala — de engelska arbetarkvinnornas organisation — är i dag ett av de kraftigaste vapnen i den engelska arbetarrörelsens kamp för makten."

REDDA

MORGONBRIS FÖLJETONG SYSTRARNA WICKSELL

(Forts. från föreg. n:r)

Det var emellertid inte första gången socialistiska tankegångar letat sig väg in i Sörliden. När Hilma flyttade in fanns där en ung dräng, som hette Edvin. Han hade som mycket liten sålts på fattigauktion, och på det sättet hamnat i Sörliden. Han hade haft tur, ty han hade rönt en mycket välvillig behandling av husbondfolket och fått ett hem hos dem. Som det var en mycket vetgirig pojke, så hade han också tur i det avseendet att hans husbonde hade reda på en hel del saker, som det inte var vanligt att menige man i den lilla byn funderade över.

Hela Edvins uppväxttid kännetecknades av ett ivrigt frågande. Så fort pojken hörde ett nytt namn på städer eller länder nämnas, så kom alltid frågan: "Var ä dä I husbond?" Och likadant när det gällde andra saker, som för honom voro nya, så var alltid husbonden oraklet, som skulle ge svar på frågorna.

Men Edvin växte upp, och allt efter som år lades till år, så började tankarna ge sig in på egna vägar, de följde inte längre alltid husbondens intentioner. Hur eller var Edvin erhållit några upplysningar om arbetarrörelsen är inte lätt att säga, och inte hade han väl kanske heller så klara begrepp om saken, åtminstone i början, men hur det var så förklarade han helt frankt en dag att han var socialist. Efter den dagen blev det ganska ofta mycket hetsiga politiska diskussioner mellan Edvin och hans husbonde, diskussioner, som slutligen en dag kulminerade i, att husbonden blev så arg att han förklarade att Edvin fick gå sin väg. Och Edvin plockade ihop sina få tillhörigheter i ryggsäcken och gick. Det kändes nog litet underligt när han på detta sätt lämnade sitt barndomshem.

Det var dock på den tiden inga svårigheter för en ung man att få arbete, varför Edvin inte behövde befara att få vandra efter vägarna för att söka sitt uppehälle. Det dröjde inte alls länge förrän han var installerad på en annan arbetsplats. Sedan Hilma, som förut nämnts, börjat fundera över förhållanden i samhället, så hände det också att hon kom i dispyt med husbonden. Men dessa dispyter slutade så gott

Sörliden.

som alltid med att husbonden halvt arg, halvt godmodigt försäkrade: "Du kommer att köra huvudet i väggen." På vilket Hilma alltid replikerade: "Jag kör det igenom."

Det var dock inte politik och samhällsfrågor, som dominerade livets innehåll varken i Sörliden eller i byns andra stugor. Det var det dagliga arbetet på åker och äng, i kök och ladugård. Och den ena dagen lades till den andra, så tämligen lika allihop, som kulorna på ett radband. För ungdomen avbröts likformigheten då och då av dans på någon loge, eller också träffades man någon kväll, efter arbetstiden, till lek och skämt. Och tiden gick och Hilma blev sexton år och avancerade till storpiga. Hon hade hela tiden förut varit lillpiga, nu blev det hon som fick ta huvudansvaret för ladugården, och man anställde en något yngre flicka som hjälpreda. Hon hette Sara och var skolkamrat med Hilma, så de voro gamla bekanta och goda vänner. De fingo det också ganska trevligt tillsammans, ty de drog alltid jämnt, i både arbete och förströelser. I Saras hem brukade också traktens ungdomar ha en samlingsplats. Modern var änka och bodde tillsammans med sina två söner samt Sara, som var enda dottern. Sedan Sara flyttat till Sörliden hade hon alltsomoftast Hilma i sällskap när hon kom hem och hälsade på om kvällarna. Det var också Saras äldste bror som tillsammans med Hilma prenumererade på socialdemokratiska ungdomsförbundets tidning. Han var litet mera filosofiskt anlagd än de övriga pojkarna i bekantskapskretsen, och när de andra gav sig ut på strövtåg på kvällarna, så satt han vanligtvis hemma, spelade flöjt, och resonerade med de båda flickorna, när de voro på besök.

DUKA MED ALMEDAHLS-LINNE!

Trevligt, gediget — och ändå icke dyrt...

Kom ihåg att först med en vacker duk av Almedahls hellinne ger Ni bordet den prägel av gedigen kvalitet som skapar både vardagstrevnad och feststämning! En kvalitet som dessutom — för att se på den praktiska sidan av saken! — betyder över-

lägsen och verkligt ekonomisk motståndskraft mot årtionden av tvätt och nötning... Fördelar alltså som ge mångdubbel valuta för den något högre anskaffningskostnaden! Fråga alltid efter de berömda Almedahls-kvaliteterna när Ni köper linne!

ALMEDAHLS

KVALITETSLINNE

Finnes i alla väl sorterade manufakturaffärer

Hilma hade, sedan sin allra tidigaste barndom, hyst en mycket ivrig önskan att få lära sig till sömmerska. Detta stötte dock på motstånd från Hilmas hem, där man ansåg att hon borde stanna på sin plats.

Nu var det bara att stoppa alla egna önskningar i säcken, och fortsätta tjänandet. Sista året som Hilma var kvar på Sörliden dog moran. Hon hade en kvalfull tid de sista månaderna, och svårt och arbetsamt hade också Maja och Hilma, som fingo turas om att vaka om nätterna. Inte minst svårt var det att se hur den sjuka plågades. Slutligen ändades plågorna och Sörlidens husmoder följdes av släkt och vänner till sitt sista vilorum.

Med hennes bortgång minskades arbetet för den kvinnliga arbetskraften, och så blev det beslutat att Maja och Hilma fingo klara upp arbetet utan stadigvarande hjälprea.

Så småningom kom Hilmas far på andra tankar angående dotterns anställning, och gick slutligen med på att hon fick säga upp sin plats. Nu var det emellertid något annat än sömmerskeyrket som började dra och locka, det var längtan ut i världen som började göra sig förnimbar, längtan efter att se vad som fanns på andra sidan skogranden vilken skilde barndomsbyn från den övriga världen.

I Sörliden ville man inte gärna släppa iväg henne, men hon var ståndaktig, hon ville och skulle ut. Och så svarade hon på en annons och fick plats på en herrgård i närheten av Vallköping. Samma höst som hon fyllde aderton år packade hon ihop sina tillhörigheter och stuvade ner dem i en blåmålad kista, som fadern gjort i ordning åt henne till färden. Han skjutsade henne till stationen, och när han stod nere på perrongen och tog avsked av sin flicka, så var det inte utan att tårarna trängde sig fram i ögonvråna. De försökte dock båda två att förhålla sig morska, men när tåget svängde om i en krök så att Hilma förlorat fadern ur sikte och han inte längre kunde se hennes avskedsviftningar, sjönk hon ihop i sitt kupéhörn och grät som ett övergivet barn. Nu hade färden ut i livet börjat på allvar. Vid Vallköpings Central mötte rättarn på Byberg, så hette herrgården dit Hilma skulle, och så bar det iväg genom staden, ut på stora landsvägen som ledde till Berga socken. Rättarn manade på hästen, vagnen skramlade iväg och färden gick vidare.

Hilma kände sig inte varken bekymrad eller ledsen, snarare nyfiken på vad som komma skulle, men hon hade en så underlig känsla av att nu hade hon lämnat den egentliga ungdomstiden bakom sig. Och hon var dock bara aderton år. På Bybergs herrgård residerade fröken Jonsson. Hon hade kommit till Berga från Västergötland, där hon också innehaft ett gods, som hon av någon anledning sålt, för att söka sig till en annan plats. Byberg var en stor herrgård, där man före fröken Jonssons övertagande av godset alltid haft fem jungfrur, men fröken Jonsson klarade av det med två. Hon kunde konsten att tillhålla sina jungfrur att arbeta, det var att stiga upp tidigt på morgnarna, på vintern en kvart före fem och på sommaren en kvart över fyra, för att delta i mjölkningen. Och sedan räckte arbetet gudi nog till för hela dagen. På vintern var det dock ganska drägligt, men på sommaren gällde det inte bara att sköta arbetet inomhus, utan flickorna fingo också arbeta för fullt ute på åker och äng.

Sedan Hilma kommit till Byberg sände kamraterna därhemma hennes tidning till henne. Detta hade så när retat gallfeber på fröken Jonsson. Första gången tidningen kom

rev hon av omslaget och höll ett häftigt förmaningstal, som slutade med att hon hotade bränna tidningen. Hilma stod tyst och bara tittade på henne och något tidningsbål blev inte av.

De enda nöjen som fanns att tillgå i den delen av socknen var tillställningarna i platsens bönhus, och någon gång hände det nog att Bybergsflickorna gingo dit, för att åtminstone komma ut bland folk någon gång. Ofta blev det inte, de voro trötta när kvällen kom, så de gingo helst till sängs. Det var också ett av fröken Jonssons älsklingsuttryck att om man arbetade ordentligt på dagen, så blev man trött till kvällen så man behövde vila, och då voro alla nöjen överflödiga. Hon hade också en annan levnadsregel, som litet då och då kom i kollision med det dagliga livet, och det var att om man var sjuk så var det ingenting som var så bra medicin som rörelse. Därför var hon nästan ond, om någon av tjänstfolket blev sjuk, så hon måste ligga till sängs. Hon trodde nämligen bergfast, att gingo de bara upp och rörde på sig, så skulle sjukdomen försvinna.

Innan hon dog fick hon tydligen tillfälle att grundligt genomtänka denna sin levnadsregel, hon satt nämligen flera år, på grund av reumatisk värk, fastkedjad vid en plats, från vilken hon inte kunde röra sig utan hjälp.

På Byberg stannade Hilma endast ett år. Därifrån flyttade hon in till Vallköping, där hon och Inga, hennes äldsta syster, hyrt ett litet rum tillsammans, och nu tänkte försöka en dust med ödet. Den första tiden fingo de ta litet arbete var de kunde få något, men så fick Inga plats som strykerska på en tvättinrättning och Hilma kom till en jude, som sysslade med konfektionsskrädderi. Där fick hon första veckan fem kronor, sedan sex kronor i veckoavlöning.

Så småningom tog arbetet på tvättinrättningen slut, och då kom även Inga till konfektionsskrädderiet. Som hon var nybörjare i det arbetet fick hon bara sex kronor i veckan. men när det då hände någon gång att någon kom in och förhörde sig om avlöningsförhållandena, svarade alltid skraddaren: "De här två flickorna ha tolv kronor."

Det gällde att leva ytterst sparsamt. Smör till brödet förekom endast när man fick lust till överdådigt festande, till kläder köpte flickorna billiga tyger och sina klänningar sydde de själva. Och ytterst sällan hade man råd till några, aldrig så små extravaganser. En gång, en midsommar, ville de så gärna resa till ett midsommarmöte, som var anordnat av socialdemokratiska ungdomsdistriktet, men det var mycket kalkylerande över om man verkligen skulle ha råd. Inga, som på grund av att hon var ålderman i familjen, skulle ha hand om förståndet, var ytterst betänksam och talade vitt och brett om att de måste ha nya bomullsklänningar.

(Forts. i nästa n:r.)

Katarina Tandklinik

Folkungagatan 78, 1 tr.

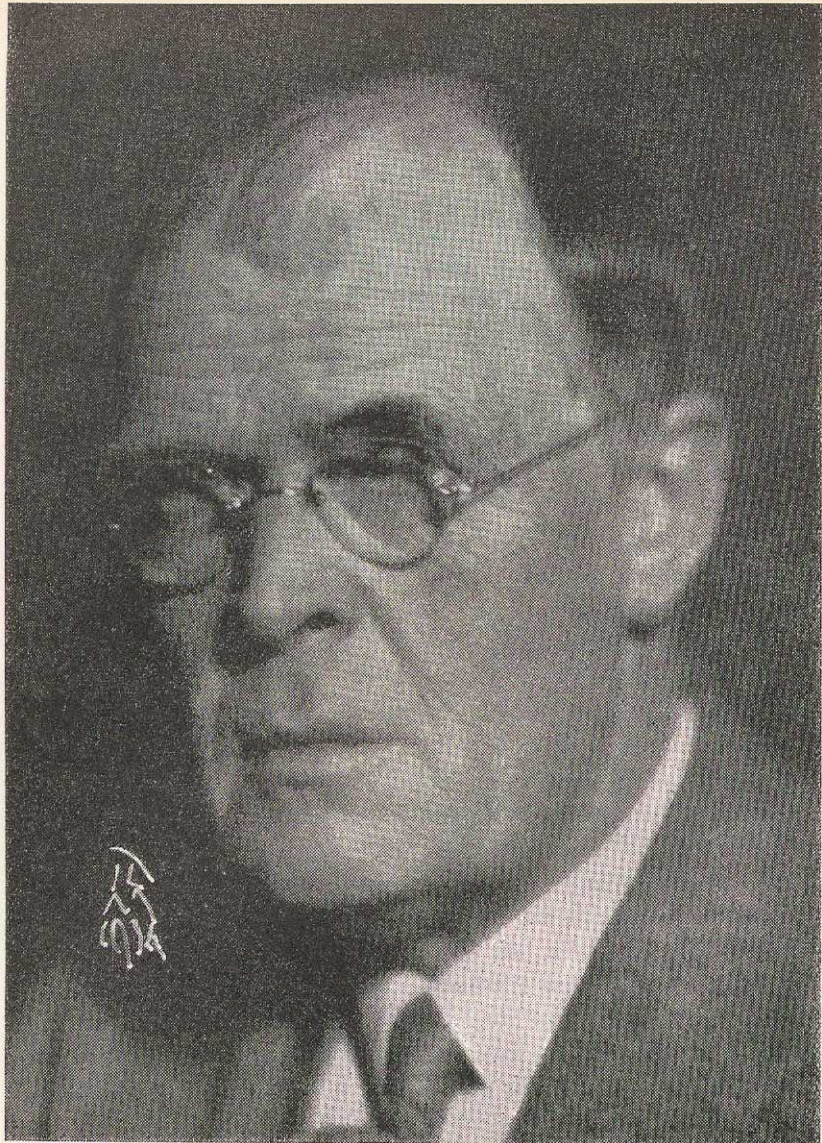
Tel. 43 43 56

Mottagnings tid 10—12 fm. och 5—7 em.

Föreståndare: leg. tandläkare E. LAURELL

Klinikpriser.

Kostnadsfri rådfrågning. Medtag medlemskort.

Carl Kylberg,

”Det är konstnären, som skapat skönheten i naturen”, sade Oscar Wilde. Ett omöjligt, absurt påstående, kan man tycka. Men vid närmare eftertanke finner man att det ligger en god portion sanning i den paradoxala satsen. Ty är det inte konstnären, som hjälper oss uppfatta skönhetsvärden, där vi annars icke skulle finna några? Vad hjälper det oss att vi omges av all världens skönhet, om vi ej har ögon att se med och öron att höra med? Runt omkring oss ligger en mängd lyckomöjligheter obeaktade helt enkelt därför att vi inte ser dem, inte har förmåga att tillägna oss dem. Vårt sjätte sinne, skönhetssinnet, har icke blivit väckt. Därför är en hel rik värld stängd för oss, liksom den seendes värld är stängd för den blinde. Vi kan t. ex. i årtal se ett träd nere vid sjön invid stugan där vi bor utan att finna något märkvärdigt i det. Men om vår konstnärliga uppfattning väckts, blir det ej längre endast ett träd vid en sjö, utan något underbart, en glädjekälla, där förut ingen fanns. Konsten har nyskapat trädet åt oss, skapat skönheten i det. Och detta exempel kan mångfaldigas. Vårt liv behöver icke vara en grå, tröstlös öken, om vi på detta sätt kan få själva stenarna att blomma. Vi gör oss bara fattigare än vi behöver vara om vi låter porten till konstens värld förbli stängd och inte gör några försök att öppna den.

För att få några synpunkter på konst i allmänhet och den moderna konsten i synnerhet har vi vänt oss till konstnären Carl Kylberg, vars utställningar på senare tid låtit så mycket tala om sig. Han har chockerat många, ty

MÅLERIET I SIN NYA DRÄKT

ÄR EN KONSTNÄRLIG VÄCKELSE
M Ö J L I G I S V E R G E ?

KONSTNÄREN EN LIKA NÖDVÄNDIG FAKTOR I SAMHÄLLET
SOM DEN, SOM SKAPAR MATERIELLA LIVSFÖRNÖDENHETER

Vad önskar ni för edra hem? — Morgonbris jätteenquête har gjort det möjligt att dra enhetliga slutsatser om de svenska hemmens behov. Att konst inte är ett behov, som gör sig gällande i nämnvärd grad är en av slutsatserna. Zorn, Carl Larson, Liljefors nämns i några av svaren, men för våra yngre målare står den svenska allmänheten främmande.

Därför tillåter vi oss här att förmedla bekantskapen mellan våra läsare och en av våra främsta och radikalaste konstnärer Carl Kylberg. — God konst är av social betydelse. En god konstnär väljer färger, som ger hälsa och utstrålar liv. — Jag målar inte trädet som det är med blad och grenar. Jag målar dess väsen, dess ton. Jag skapar ett träd. För många är måhända Kylbergs uppfattning förbluffande och främmande — för andra förbluffande sann.

hans konst skiljer sig så helt som gärna är möjligt från allt vad traditionellt naturalistiskt måleri heter. Färg utan form har man kallat hans målningar. Och sant är, att den som i en tavla måste se tingens fasta, familjära konturer för att kunna njuta av den, känner sig desorienterad framför en Kylbergsduk. Men är man villig att för ett ögonblick frigöra sig från sitt konkreta bildsinne och uppge kravet på att tingen skall återgivas precis sådana de är i deras traditionella dräkt, blir man rikt belönad. Ty Kylberg målar tingens väsen snarare än deras yttre form och i hans slösande rika, skenbart formlösa anhopning av färg förnimmes en fläkt av något livsverkligt, enkelt och sant, av en realitet, ogripbar som ett levande fluidum, men ändock påtaglig.

— En målare skall framför allt använda *färg*, säger Carl Kylberg. Hittills har formen eller rättare sagt formerna fått alltför mycket dominera. Vill man i en målning uttrycka en djupare realitet, måste man tränga igenom formerna och låta dem inta en underordnad plats för att andra värden skall kunna komma fram. Det är just på grund av sin formbetoning som måleriet ännu ej kommit upp på samma plan som andra konstarter t. ex. musiken. Stor musik är ej inlåst i en trång, accentuerad form. Den är stor och vid, som en öppnad port. Den lämnar fältet öppet för åhörarens egen skapande förmåga. På samma sätt är det med en tavla. Naturalistisk, formbelastad konst ställer inga krav på åskådarens egen skapande fantasi. Han blott igenkänner något han redan otaliga gånger förut sett och därvid stannar det. En sådan tavla har icke någon utvecklande, befruktande inverkan. Den är stationär, död, icke progressiv, skapande. Men så skarpt har de konkreta formbilderna etsat sig in på vårt ögas näthinna, att vi har svårt uppfatta något annat. Vårt öra har redan nått en viss förfining genom musiken, men vårt visuella instrument är oerhört ofullkom-

ligt på grund av vår ovilja att lämna vaneseendets bekvämt upptrampade väg.

— Hur man skall lära sig uppfatta konst? En viss träning är givetvis nödvändig. I detta som i så många andra fall föder erfarenhet urskillningsförmåga. Några tycks vara födda med en intuition att uppfatta konst, men de flesta måste uppfostras till det, d. v. s. uppöva sitt mottagningsinstrument. Man måste få tillfälle att se konst, men så mycket beror ju på vad man ser. Vågar man sig aldrig på något som är "over evne", utan avvisar det utan vidare, hur skall man då kunna uppodla sin smak? Men förmågan att förstå och uppskatta konst hänger också intimt samman med förmågan att tänka och känna över huvud taget. Den ytliga människan, som aldrig reflekterar över tillvaron och icke har några intressen utöver det vardagligt enahanda, kan icke heller väntas få någon djupare förståelse för konstnärliga värden. Konsten lika väl som vetenskapen eller filosofien söker sanningen. Den vill komma de eviga värdena på spåren och ge uttryck åt dem.

Den stora massan har icke fått sitt konstintresse väckt och saknar all konstnärlig träning. Den är därför uteslutande hänvisad till att hämta sin uppfattning från andra. Några få experter sitter på troner och har monopol på att förstå konst. De är orakel till vars utslag man respektfullt lyssnar. Konsten är icke folkets egendom, utan det lilla fåtalets. Man tror sig ej om att kunna förstå. Dock behöver man knappast vara konstexpert för att förstå stor och levande konst, liksom man inte nödvändigtvis behöver vara teoretiskt bildad för att förstå och älska en stor och god människa. Man känner att sanning och godhet utstrålar från henne och förstår henne, därför att det finns åtminstone något av motsvarande egenskaper hos en själv. En stor människa är enkel. Måleriet i sin nya dräkt måste också vara enkelt. Om en musiker skapar ett underbart verk är det vanligen genialiskt enkelt, fritt från intellektuella snirklar och finesser. Enkelheten kommer direkt från hjärtat och går direkt till hjärtat. Det är därför ej absolut nödvändigt att vara bevandrad i en massa konstteorier, skolor, maner och annat intellektuellt raffinemang för att förstå den stora enkla konsten. För mycken teoretisk kunskap kan tvärtom ibland stå hindrande i vägen för en djupare förståelse av väsentliga ting.

— Anser Ni att konsten bör ha ett etiskt mål?

— I all stor konst måste finnas ett innehåll. Numera försöker modärna konstnärer utesluta innehållet och endast låta sina tavlor vara färg och form eller uttryck för den ena eller andra konstteorien. Men jag håller på att konsten både till uttryck och innehåll måste vara ett budskap till människan.

Jag tror dock icke mycket på konst som skapas i etiskt syfte. Var det inte Nietzsche, som sade om konsten: "Heller får den inte ha något mål alls än ett moraliskt mål"? Vi känner ju till alla de böcker, dramer, romaner, som skrivits särskilt för att inplanta en viss moralisk idé hos allmänheten, för att förbättra människorna. Har icke så gott som allt som skrivits i denna avsikt konstnärligt sett varit underligt? Verkligt stor konst har en moralisk effekt, men det är en helt annan sak. Det sker automatiskt. Målaren som lär oss uppfatta en hittills okänd skönhet, berikar, höjer och förädlar därmed hela vårt väsen. Ty ett verkligt konstverk har alltid en viss bestämd inver-

kan på åskådaren. Det har omkring sig en atmosfär av skönhet, godhet och sanning. Vem av oss har icke, när vi hört stor musik, känt längtan efter ett rikare, noblare, mera osjälviskt liv? Jag skulle vilja säga att denna verkan på en människa är ett kriterium på ett konstverks storhet. Om det icke sporrar och inspirerar oss på detta sätt så är det, vare sig det gäller musik, måleri, skulptur eller poesi — hur skickligt det för övrigt är hopkommet — ej verkligt stor konst. Skönhet, godhet och sanning är synonyma begrepp. De utövar ett visst omisskännligt inflytande varhelst de är till finnandes — hos en människa eller hos ett konstverk. Om det etiskt berikar oss att umgås med en stor människa, är detta också fallet med stor konst.

— Hur jag får idéerna till mina tavlor?

Genom att begrunda väsentliga ting och försöka nå idén, meningen bakom tingen. Så vitt jag kan förstå är en inre begrundan, meditation, nödvändig för att skapa nya idéer. Man ser en realitet, och den försöker man måla. Jag försöker se bort från det yttre för att kunna uppfatta idéerna rena och klara bakom dimmorna. Man kan ju t. ex. måla av ett träd precis som det är med grenar, blad och allt. Men det är ej konst, endast rutin, kopiering. För all del, man behöver ju också rutin för att kunna dra en linje, om man behöver det. Men om jag mediterar på trädets idé, kommer jag till slut till en djupare uppfattning om vad ett träd är, dess väsen, dess ton, dess särskilda budskap, och detta målar jag. Detaljerna faller bort, formerna träder i bakgrunden för att ge plats åt detta som jag anser väsentligare. Att måla av vad man ser är fel. Man kan säga att vi i den yttre naturen, såsom den allmänt uppfattas, har ett råmaterial att skapa av. Konstnären måste vara suverän i sitt nyskapande eller omskapande. Ofta frågar man mig ungefär så här: "Men snälla Ni varför skall en flod vara gul?" Jag målar inte av några floder. För mig är floden som idé en guldström på väg att förenas med ett guldhav. Stränderna försvinner och endast guldströmmar fram. Jag skapar en flod. Omskapandet är en väsentlig egenskap hos en konstnär. Det är ju det sätt varpå han kan skapa något. Att måla av är icke att skapa. Ju mindre suverän konstnären är i sitt omskapande, ju mindre konst skapar han. Den allmänna föreställningen om naturen är ej den högsta verkligheten. Vi måste höja föreställningsförmågan och därigenom omskapa vad vi ser och ge det en allt djupare och högre mening. Men det underliga är att ju mer förfinade och förädlade vi själva blir, på ett desto högre och ädlare sätt omskapar vi naturen. En simpel människa ser allting simpelt och kan icke finna skönhet i något. Konsten är en barometer på människans själsliga förfining. Den drar upp och drar fram anden i henne. Med en växande förståelse för konstnärliga värden bygger hon in dessa värden i sitt eget väsen. Hon identifierar sig ej mer med det låga och tarvliga. Hon får en djupare förståelse för tillvarons mening och denna mening är skönhet, lycka, harmoni, hälsa. Ja, god konst skapar också hälsa. All verklig konst har en helande, harmonierande inverkan, liksom god musik. En god konstnär väljer färger, som ger hälsa och utstrålar liv. Han arbetar med livets lagar, ej emot dem. Kanske invänder någon, att när man omskapar naturen, d. v. s. framställer en från vaneuppfattning helt befriad natur, så är det att gå emot naturlagarna. Men det är ej så. De verkliga naturlagarna har med harmoni, skönhet, lycka och utveckling att göra. Det är vad jag kallar

Stilla afton.

Av Carl Kylberg.

naturlagar. De rent mekaniska naturlagarna sköter sig själva.

— Och vad är Er uppfattning om konstnärens relation till samhället?

— Den svenska allmänheten har ännu så länge så ytterst litet behov av konst, antagligen beroende på att konsten icke fått någon eller liten plats i dess uppfostran. Då är det ju ej heller att undra på om konstnären mer eller mindre betraktas som en lyxfigur i samhället, en den där producerar obegripliga och onyttiga ting. En hantverkare eller ämbetsman, som har ett "nyttigt" arbete kan fordra sin lön som en självklar sak. Men en konstnär är helt beroende av människors godtycke, och han får sin lön på ungefär samma sätt som en springpojke får drickspengar. Nio tiondelar av oss har intet behov av konst. När genom uppfostran detta behov blir allmänt, kommer konstnären att bli en lika nödvändig faktor i samhället som den som producerar materiella livsförnödenheter. Ty konst är näring, andlig näring. Samhället borde ta sig självt i kragen och bereda konsten större rum, så att alla blir delaktiga av den. Konst är ingen privatsak eller privategendom i vanlig bemärkelse. Tänk om en herre skulle sitta i ett rum och ha alla Beethovens verk i en skrivbordslåda, så att de ej fick spelas! Skulle vi ej bli fattigare genom det? Men så görs det med tavlor. Privatpersoner med pengar förvärvar de flesta konstverken och låser in dem i sina hem. Det är som om en arkitekt skulle sälja ritningen till en offentlig byggnad, en genial skapelse, till en privatperson, som förbjuder dess uppförande. Eller som om en författare, t. ex. Shakespeare, skulle skriva en underbar bok och sälja den till en privatperson, som låser in manuskriptet i sin låda. Konst bör tillhöra alla och placeras så att så många som möjligt kan få gott av den. Tänk på alla skolor, samlingsalar, offentliga byggnader av alla

de slag, som skulle kunna ha åtminstone ett konstverk var. Jag har just läst om den stora konstkampanj som den amerikanska regeringen med Roosevelt i spetsen satt i gång. Det är ju en absolut enastående händelse i konstens historia. Den började med att stater och kommuner för att stödja "arbetslösa" konstnärer enades om att göra stora inköp och beställningar av tavlor och konstverk för att pryda ett stort antal offentliga byggnader och parker. Men de hade knappast beräknat att detta skulle bli början till en helt ny era av konstintresse i hela Amerika. Regeringen beslöt då sätta igång en konstkampanj av väldiga mått över hela landet. På de fem månader som nu gått sedan dess har regeringen utbetalat 1.300.000 dollars i löner till c:a 2.500 konstnärer och staten äger nu 15.000 konstverk, som skall distribueras till offentliga byggnader i olika stater. Ett särskilt "konstdepartement" fick inrättas för att ta hand om kampanjen och välja och beställa konstverk. New Yorks borgmästare har just offentliggjort en plan på att upprätta kommunala konstcentra i olika delar av staden och liknande planer har de flesta större städer. Meningen är att låta hela den amerikanska allmänheten konfronteras med modern konst i alla former. Och överallt talas, diskuteras och kritiseras konst f. n. i Amerika. Tidningarna har dagligen stora rubriker om nya konstinköp, om utvidgning av konstundervisningen i skolorna, där konst nu kommer att bli ett högst betydande ämne o. s. v. Men märkligast av allt finner jag det vara, att det nya konstdepartementet uttalat sig för att ej vilja uppmuntra den icke skapande, naturalistiska konsten, vilken de förklarar vara nog representerad i museer och samlingar. I Amerika har ju annars det naturalistiska måleriet dominerat som ingen annanstans. Även om den konstnärlig väckelsen inte skulle kunna väntas ta sådana proportioner hos oss, slutar Carl Kylberg, så kunde man dock önska att åtminstone några dyningar av den skulle sprida sig hit.

INKA

UTNYTTJA DE VÄRDEN SOM REDAN FINNS

Ofta då man hör människor saklöst bedöma och fördöma olika ting känner man en ledsnad över hur fattigt livet är för många av oss. Vi ha så svårt att få ut något befruktande, något som gläder oss och berikar vår tillvaro ur det som omger oss och nyskapas inom olika områden.

Som barn hörde jag ofta min mor säga, "när det regnar välling har den fattige ingen sked." Det var inte så lätt att förstå vad hon menade och hennes förklaringar voro inte tillräckligt upplysande för den frågvisä-ungen. Men redan vid fjorton år fick jag en aning om ordstävets betydelse. Jag hade nämligen fått följa med på en konsert. Här uppträdde en stor violinmästare. Konserten var i mitt tycke odräglig och jag hade svårt att återhålla de oupphörligt påkommande gäspningarna. Alla de andra åhörarna förhöllo sig så stilla. Även när musiken tystnat synt de alldeles orörliga en lång stund. Men sedan blev det rörelse. Applåder, blommor och applåder igen. Ingen tycktes vilja gå, de fortforo att applådera. Ögonen strömlade och av samspråken förstod jag att för de flesta var denna stund att bli ett oförgätligt minne av rik njutning. Varför njöt inte jag. Jag hade en god plats i salongen och samma förmåner som de andra. På hemvägen kom hem ett ofrivilligt ord. "När det regnar välling har den fattiga ingen sked" återkom i mina öron. Å, jag var fattig. Jag hade inte råd att lära mig spela och därför gick jag tom och håglös från denna konsert. Men jag skulle snart ut och arbeta och då skulle jag nog få tillfälle att lära mig spela. Men därav blev naturligtvis intet. Några fåfänga försök strandade snart. Så mycket hade jag emellertid lärt mig, att det inte gick så lätt som det syntes och hördes från estraden. Detta konstaterande gav mig dock en ny syn, inte bara på musiken utan på en mängd saker, som förut lämnat mig oberörd och vilka det varit lätt att avfärda med en axelryckning eller ett litet hånfullt omdöme— därför att jag ingenting begrep av det. Var det rätt detta? Därför att jag var fattig skulle så mycket gå mig förbi och jag inte kunna njuta av. Skulle skeden ständigt fattas på min väg genom livet. Det var den andliga fattigdomen som var den svåraste, kom jag underfund med, för inte skulle jag kunna njuta mera om jag plötsligt blev rik. Här var det det inre sinnet det gällde att utveckla. Fanns det någon lag som förbjöd de fattiga att njuta av det som våra förfäder gett oss i arv, vad det samfälliga arbetet framskapat och ger av möjligheter till skapande av nya värden för att berika människolivet med i vardag som högtid. Nej, så illa var det inte. Och nu började en kamp att åtminstone erövra en tesked för att taga

en skönhetsvärdena som funnos runt omkring, att berika livet med, ty jag ville inte gå där tom, hålögd och grinig och söka pigga upp det med de nära liggande förströelserna, som lämnade en lika fattig minuten efter. Det var inte musikörat som behövde övas upp för hel- och halvtoner för att njuta musiken utan musiksinnen för tillägnelsen av musikens rika andliga innebörd och på samma sätt genom att uppöva ögat för formlinjer och färger kunde ju lyckokänsla och njutning beredas mig av andra människoandens skapelser. Utan att kunna dra ett penseldrag eller äga ett konstverk äger jag nu en massa konstverk, oförgätliga vänner, som alltid taga emot mig, som trösta och förstå. Det är naturligtvis konstnärens kamp, som ligger bakom verket, som ger det omistliga värdet. Och det att man fått sinnet öppet och mottagligt härför gör, att hur människorna slå och söka suga ut livskraften, man ändock kan känna sig levande och rik.

Att kunna se och minnas hjälper oss att förvärva skatter som icke rost och mal förtära. En tioårig flicka ropade på mig en gång att komma till en tuva lingonris med ett par veteax växande på sidan. Se så ståtliga, så vackra, äro de inte konungsligt stolta, utropade hon ivrigt. Det fattiga barnet hade redan börjat tillägna sig värden, vilka icke den mäktigaste jordägare kan vinna utan sanna förutsättningar. Vårt liv kan bli rikt och livsbefrämjande om vi först, om än endast en liten stund begrundade det vi skola bedöma i stället för att fördöma det vi icke ögonblickligen förstå.

Signe VESSMAN

STALIN — SYMBOL EN FÖRE NY VÄRLD

SÄGER HENRI BARBUSSE I SITT
NYUTKOMNA ARBETE »STALINE»

Medan Lenins verkliga gestalt så småningom börjat framträda ur dunklet, har Stalin, Sovjetrysslands härskare sedan tio år tillbaka, hittills förblivit en i det okändas mystik inhöljd, nästan legendarisk figur. Nu börjar mystiken skingras, tack vare Henri Barbusse, som i en biografi, grundad på intim personlig kontakt med Stalin under långvarig vistelse i Ryssland, gett en fängslande om också kanske panegyrisk bild av Lenins efterträdare. Det är inte blott en rent personlig biografi, ehuru den är full av levande mänskliga detaljer och hittills okända skildringar från Stalins ungdomstid — Barbusse har kallat den "en ny värld sedd genom en människa"; han skildrar Stalin framför allt som den store representanten för kommunismen, och boken blir också en skildring av den nya värld, som Stalin representerar, och av den framtid Barbusse hoppas på för Ryssland och mänskligheten.

Bland alla palatsen och kyrkorna i Kreml finns ett litet trevåningshus, där fordom någon av tsarens tjänare bodde. En av våningarna har vita linnegardiner för sina tre fönster. Det är Stalins bostad. Den innehåller tre rum och en matsal, inredda med enkelheten i ett andraklassens hotell. Den äldste sonen sover om natten på en divan i matsalen. Stalin är ständigt klädd i samma khaki-uniform, aldrig ser man honom i något annat, utom möjligen i vitt på sommaren. Han lyfter den blygsamma maximi-lön, som är tillåten inom kommunistiska partiet. Han plirar med ögonen och kring munnen tycks leka ett ständigt småleende, vilket ger hans ansikte ett lätt ironiskt uttryck. Man får det intrycket att han har lätt för att skratta — och det har han också. Han skrattar hellre än han talar — han är en mycket tystlåten man, ehuru han kan tala tre timmar i sträck om det är en fråga som intresserar honom. Det är härskaren över 170 miljoner människor, en av världens mest betydande och minst kända män.

Stalins historia är intimt förbunden med den ryska arbetarrörelsens. I Gori, en liten by i Georgien, föddes 1879 en gosse som fick namnet Joseph. Fadern var skomakare, han var själv fattig och okunnig men lät sin son få en vårdad uppfostran — Joseph gick i folkskola i Gori och sedan i en högre skola i Tiflis. Vid femton års ålder inträdde han i den hemliga revolutionära rörelsen och blev medlem av en av marxistgrupperna i Tiflis. Vid 18 års ålder ledde han en hemlig cirkel i skolan — sovrummet förvandlades till en marxistisk plantskola. En av hans vänner beskriver honom vid denna tid: smärt, med korpsvart hår och fina drag, ett djärvt uttryck i ansiktet, till hela sitt väsen en egendomlig blandning av arbetare och intellektuell. Redan då var han balanserad i sina omdömen och hatade fraser. Hans uttalanden var klara och exakta.

Emellertid upptäckte man i skolan att Sosso Djougachvili, som hans namn löd, studerade böcker i naturvetenskap och sociologi. Som man inte gillade intresse för annat än skolämnen, blev han relegerad på grund av "osäkerhet i politiska åsikter". Utan att tveka gick han direkt till arbetarrörelsen. 1898, samma år som ryska sektionen officiellt inträdde i andra internationalen, blev han medlem av ryska socialdemokratiska arbetarpartiet. Från och med nu blev han "professionell revolutionär".

Det visade sig att han förstod att tala till arbetarna. Han hade trängt nog djupt in i de marxistiska lärorna för att kunna tala så enkelt att envar förstod honom. Där andra trasslade in sig i antites och syntes, illustrerade han marxismen med enkla praktiska exempel. Han talade förtroligt vid arbetarna och vann dem för alltid. De apatiska väckte han upp; och de väckta gjorde han till revolutionärer.

Att vara hemlig politisk agitator är ett fruktansvärt yrke. Man står utanför lagen, ständigt förföljd av staten, efterspanad av en till tänderna beväpnad polis. Man har ingen stadig hemvist, intet privatliv, ingen säker inkomst, man måste kunna svälta och låta sig torteras till döds, hellre än att förråda ett namn. Fängelset och Sibirien hotar ständigt. Det är ett yrke som fordrar järnhälsa, obegränsad arbetsförmåga, nerver av stål. Ännu mer: det fordrar aldrig svikande tro och hopp; man har endast sin röst och sin övertygelse som vapen i kampen om människosjälarna. Och framför allt fordrar det att man ser klart och vet vad man vill.

Inom partiet fanns det två linjer: de gamlas och de ungas. De gamla ville att man skulle göra propaganda genom tryckta skrifter, som utdelades till utvalda arbetare. De unga ville gå ut på gatan och söka direkt kontakt. Stalin tvekade inte — han slöt sig till de senare. Han arbetade under många namn: David, Koba, Nijeradze, Tschijikov, Ivanovitch, Stalin, och hans agitation tog många former. I Tiflis

hölls de hemliga sammankomsterna i ett litet hus som låg intill en teater. Kom polisen, så öppnade man en hemlig dörr till teatern — och de sammansvurna blandade sig med övriga teaterbesökare. Eller också finner vi Stalin i ett stort bibliotek, där man hade en mötesplats; han studerar med skenbart intresse en bok, men vid första lägliga tillfälle passar han på att lämna två falska pass till en kamrat, som hämtar dem för två förföljdas räkning.

Propagandaskrifterna trycktes i ett tryckeri, som doldes på en kyrkogård. Då det upptäckts där, flyttades det till en muselmansk bondes hus. Ibland fick man se djupt beslöjade muhammedanskor som vandrade in i huset med märkvärdigt långa steg; det var typograferna som på detta sätt smög sig dit. Den vördnadsvärde muselmanen själv gick omkring och sålde frukt ur en korg på fabrikena. I korgen dolde han broschyrer och proklamationer, i vilka han inpackade den frukt han sålde. 1917, femton år senare, återvände den gamle till sitt hus. Tryckeriet var förstört av soldater, som logerat där, men han plockade ihop vad som återstod och gömde det som ett dyrbart minne av revolutionens hemliga förberedelser.

Stalin, eller Koba, som han vid denna tid kallades, arresterades, rymde ur fängelset, och arresterades på nytt. Hela tiden fortsatte han sitt arbete, han bedrev marxistisk propaganda inom fängelsets murar som han förut bedrivit det utom dem. I Sibirien ådrog han sig tuberkulos, men botades på ett egendomligt sätt: han rymde genom att begrava sig i snön och sedan krypa framåt i en frusen floddal. När han äntligen kom fram till en hydda, tog man honom för ett spöke: han var överisad från huvud till fötter. Man tinade upp honom och han sov i aderton timmar. Sedan var hans tuberkulos försvunnen för alltid. Man säger att när Sibirien icke kommer människor att dö i lungdot, botar det dem fullständigt.

När Stalin satt i fängelse 1903, nådde honom en stor nyhet: partiet hade delat sig i menscheviker och bolscheviker. Stalin tvekade inte; han slöt sig jämte Lenin till den bolscheviska falangen. "Kamrat Koba hade varken familj eller hem, han levde blott för revolutionen och tänkte blott på revolutionen", skriver en av partikamraterna om honom vid denna tid. Från denna tid finns också en polisrapport om honom, som icke utmärker sig för något större skarpsinne: "Medelfet, låg röst, leverfläck vid vänstra örat, ordinär huvudform. Ger intryck av att vara en tämligen medelmåttig person".

1903 hade Lenin och Stalin gjort varandras bekantskap per korrespondens. 1905 träffades de för första gången på partikonferensen i Tammerfors. De samarbetade från första början utan skiljaktigheter. 1906 hölls partikonferens i Stockholm. Menschevikerna var i majoritet. Men Lenin förlorade inte modet, och redan nästa år, på partikongressen i London, fick bolsjeviker övertaget.

1913 häktas Stalin som så många gånger förut och föres denna gång för säkerhets skull till en liten by 20 kilometer från polcirkeln, där det fanns två eller tre hus och för övrigt nästan bara snö. Han fiskade och jagade — och skrev mitt för näsan på sina dumma väktare sida efter sida av revolutionära skrifter. Världskriget bryter ut, men Stalin är kvar i sitt fängelse. Först 1917 slipper han därifrån. Han blir medlem av partiets centralkommitté och stöder Lenin i hans opposition mot menschevikerna, som den 25 oktober samma år leder till den andra ryska revolutionen.

Så kommer de hårda år, då man har världskriget, inbördeskriget och den inre sociala revolutionen att reda upp. Stalin visar sig som en utomordentlig militär organisatör, han skickas till de svåraste posterna och lyckas lösa problemen. Lenin och han står i ständig kontakt genom radio och tele-

fon. Stalin disciplinerar armén, han är sträng och obönhörlig i partisaker, men soldaterna känner att han har rätt och lyder honom blint. "När vi är säkra på makten, kan vi visa mildhet", säger Stalin, "icke förr".

Stalin blir folkkommissarie för nationaliteterna och han inför självstyrelse, rätt till eget språk och egen lagstiftning. Det stora uppbyggnadsarbetet börjar, den första femårsplanen. Lenin dör 1924, i planens början, och Stalin fortsätter hans verk: industrialiseringen och striden mot oppositionen. Barbusse ger en medryckande skildring av det gigantiska uppbyggnadsarbetet, men det skulle bli för långt att här ens vidröra den. Han gör också en analys av den, trotskistiska oppositionen och av skillnaden mellan opposition och socialistisk självkritik. Oppositionen arbetar på att splittra, självkritiken behåller enheten inom partiet. Självkritiken är öppen, oppositionen mer eller mindre hemlig. Oppositionen består av dem som själva vill rycka till sig makten.

Slutligen uppställer Barbusse frågan: Hur kommer morgondagen att se ut? Han skisserar upp den väldiga plan som gjorts i Sovjet för de närmaste åren och som fördunklas av den hotande faran för världskrig. Han citerar Stalins ord: "Vi vill inte ha andras jord men vi vill icke heller ge upp en tumbredd av vår egen." Han antyder den världsrevolution som han hoppas skall följa på det oundvikliga världskriget. Så drar han upp en parallell mellan de två världar som nu finnas: den socialistiska och den kapitalistiska. För honom är socialismen detsamma som kommunismen. Allt eller intet, säger Barbusse. Det finns inga mellanpartier. Världen består av ett kommunistiskt parti och en mängd kapitalistiska. Han gör en analys av det ekonomiska läget och målar kapitalismens nuvarande läge med följande ord: "Den går inte ut ur krisen med höguret huvud utan krypande på alla fyra." Han gör en översikt över fascismen och andra nationella rörelser och vädjar till ungdomen och kvinnorna att ta del i kampen mot dem.

Boken slutar med en karaktäristik av Stalin, mannen vid rodet. Han tillhör de gamla bolsjeviker, dem som "man respekterar, icke emedan de är gamla utan därför att de icke åldras". Han är skarpsynt, tålmodig och stark, väljer de rätta ögonblicken och de rätta människorna. Han är en man som ständigt arbetar, han har icke 32 sekreterare som Lloyd George utan en. Men Stalin kan också skratta som ett barn. Och han älskar barn. Han har familj numera; hans hustru har nyligen dött, men han har tre barn; en vuxen son, en son på fjorton och en på åtta år.

Stalin använder ibland ironien som vapen. 1917 telefonerade sjömännen i Kronstadt till Pravdas redaktion för att fråga Stalin: "Skall vi gå till demonstrationen med eller utan gevär?" Stalin svarar: "Gevär, kamrater, det blir er sak. Vi skriftställare har alltid våra pennor med oss." Sjömännen kom till demonstrationen med sina "pennor".

Stalin tror på massan och massan tror på honom, säger Barbusse. Och han slutar med att framhålla att man kan inte företaga sig det omöjliga. Man skall icke inbilla människorna att man kan hindra dem från att dö. Men man skall leva helt och värdigt. Man skall icke med kropp och själ ägna sig åt att försöka kurera obotliga saker som kommer från den mänskliga naturen utan ägna sig åt dem som kan botas och beror på samhällsordningen. Man kan icke höja sig på jorden annat än genom jordiska medel.

Trots ensidigheten i Barbusses framställning som ibland gör den till en panegyrik fångslar den ständigt genom sin livfullhet och den glödande entusiasm och tro på socialismens slutliga seger, som genomgår den. Den är värd att läsas av alla som är intresserade av vad som tilldrar sig i världen av i dag.

Barbro LINDER

ARBETARUNGDOMEN OCH DEN AKADEMISKA U N G D O M E N

KVINNLIG AKADEMIKER OCH CLARTÉIST HAR ORDET:

Kan ungdom från arbetarklassen och radikalt inställd akademisk ungdom samarbeta? Man tycker att frågan utan vidare borde kunna besvaras med ja. Båda har ju ett gemensamt intresse att arbeta för: ett nytt samhälle. Arbetarklassen kan inte undvara teoretiker och de socialistiska teoretikerna måste bygga på arbetarklassen. Hur samarbetet i praktiken skulle kunna gestalta sig, kan jag inte yttra mig om; för att kunna framställa några önskemål om den saken, måste man vara inne i det politiska arbetet. Men jag skulle bara vilja framkasta några psykologiska synpunkter på umgänget mellan olika samhällsgrupper.

Det tycks ju nämligen trots gemensamma politiska ideal vara svårt för ungdomar ur skilda samhällsgrupper att mötas på ett naturligt sätt; akademikerna har ett sätt att uttrycka sig och fackföreningarnas män ett annat. Den större formella skolning som akademikerna har, ger dem ett övertag i diskussioner, som lätt ger upphov till överlägsenhet; å andra sidan ser ofta fackföreningsmännen med ett visst förakt på dem, som saknar praktisk erfarenhet av arbetarrörelsen.

Det vore verklighetsfrämmande att förneka, att skilda miljöer betyder mycket och att samvaron mellan människor ur olika samhällsklasser lätt blir konstlad. Varje grupp har sina

egna intressen och sin egen jargong, var och en känner sig mest hemma i sin egen miljö. Det finns människor som stannar i sin egen miljö hela livet och aldrig kommer ur den. Men så finns det å andra sidan människor inom alla klasser, som har behov av att vidga sin sfär genom att träffa människor i andra levnadsförhållanden än deras egna. Man kan ta som ett exempel folkbildningsarbetet i ABF; de flesta lärare och lärarinnor där tycker att det är mycket stimulerande att möta den arbetarungdom som kommer till ABF.

Men inom ABF blir det inte fråga om något samarbete i egentlig mening; det är en institution, där var och en har sin givna plats. När det blir fråga om verkligt samarbete, kan det hända att det gnisslar mellan de olika grupperna. Kanske det finns för litet verklig bildning å ömse håll? För att kunna samarbeta med människor ur en helt annan miljö fordras det en stor förmåga att kunna komma ur sin egen jargong, sin egen grupps begränsning och fram till en vidare och djupare förståelse av sina medmänniskor. Att kunna det, skulle jag vilja kalla för den verkliga bildningen. Skolans bildning är till största delen formell; den har inte mycken betydelse för individen som människa, sådan som skolan nu är. Förfinade, i bästa mening bildade människor både finns och saknas inom alla samhällsklasser. Begreppet "gentleman" kan ingen klass lägga beslag på för egen del. I filmen "Diktatorn" förekommer en ypperlig tidstypisk detalj: då Struensee, läkare och bondson, adlas, yttrar den skotske ambassadören: "Man kan göra en bondson till greve, men till gentleman kan man inte göra honom." Gentlemanskapet var på den tiden förbehållet adeln. I våra dagar tvivlar inte ens den mest borgerligt sinnade på att en läkare kan vara en gentleman, däremot kanske han inte vill gå med på att gentlemannen är klasslös.

Naturligtvis har den bokliga bildningen ett oerhört värde, fast man måste ge första rummet åt den bildning som livet ger. Men vad är boklig bildning? Att proppas i en massa saker, som man sedan glömmer, som det så ofta sker i skolorna, kan knappast kallas för bildande. Bara det som man studerar med intresse, har bildningsvärde. Den friska aptiten på kunskaper som man finner bland eliten

av dem som besöker ABF:s studiecirkel, återfinner man endast bland eliten av den akademiska ungdomen. Den verkliga kunskapshungern tycks vara medfödd och klasslös. När man tänker på hur många olyckliga ungdomar utan läshuvud som köras till studentexamen av ärelystna föräldrar och å andra sidan på hur många begåvade arbetare som endast ha tillfälle att på kvällarna komplettera sitt bokliga vetande, tycker man att samhället kunde ta bättre vara på sina läshuvuden och å andra sidan låta bli att tvinga på de praktiskt inriktade meningslösa utantäxor, som de inte ha någon längtan efter. För en pojke som till exempel är ingenjörsbegåvad, är tyska och engelska grammatiken skolans mar-dröm; för en språkbegåvad arbetare kan å andra sidan den tyska eller engelska språkkursen vara en vederkvickelse och glimten av en vidare värld. Man skulle vilja sätta upp följande uppmaning på våra skolor: Kasta inte pärlor för svin! Ge var och en de kunskaper han vill ha, så blir han bildad. Och man behöver knappast erinra om hur många framstående män som varit autodidakter.

I detta sammanhang kommer jag att tänka på vad författaren D. H. Lawrence's änka skriver i sina memoarer. Han var engelsk gruvarbetarson, hon tillhörde en friherrlig tysk släkt; de kom alltså från två så skilda världar som möjligt. Visserligen hade han genom akademiska studier och genom sitt författarskap kommit in i de "bildades" klass. Men han kände alltid ett starkt samband med den klass han kommit ifrån och det gällde ju en så intim förening som ett äktenskap. Gemensam för dem båda var en önskan att komma ur sina klassgränser, fram till ett friare och rikare liv. Frieda Lawrence skriver att de måste utkämpa många strider med varandra, striden mellan man och kvinna, mellan olika ras och mellan olika samhällsklasser men att de också nådde fram till ett liv så rikt, att få har upplevat det. "Vi kom från två olika världar. Vi måste båda gå utom vår egen klass, födas på nytt i vårt väsens kärna, denna kärna som finns långt innanför alla klasskillnader."

Är någon väg möjlig, så tror jag det är denna. För att verkligen samarbeta måste man se människan hos varandra, det väsentliga och gemensamma.

B. L.

UNGDOMEN OCH SKIFTARBETET

har varit förmål för livlig diskussion i textildistriktet, alltsedan en lagändring 1931 möjliggjorde för arbetsgivarna att använda minderåriga arbetare i tvåskift och — i vissa fall — i nattarbete. När det blev känt att en del minderåriga i Göteborg fått arbeta 8—8½ timmar utan rast och varit utan ordentlig mat i 9—10 timmar i sträck blossade diskussionen upp på nytt på hösten 1934, och skiftarbetets berättigande över huvud taget ifrågasattes.

För att få skiftarbetets problem så allsidigt belyst som möjligt anordnades i november ett möte, vid vilket en representant för vardera arbetsgivare- och arbetarsidan, en läkare och en skolman talade. De olika synpunkterna ansågos ha ett sådant allmänt intresse att Svenska Textilarbetarförbundet samlat dem i en liten broschyr.

Av särskilt intresse är det påfallande starka inlägg mot skiftarbetet, som göres av läkaren. På grund av egna och kollegers erfarenheter kan han fastställa att nervsjukdomar, neuroser, psykiska rubbningar och matsmältningsrubbningar äro synnerligen utbredda bland skiftarbetare, på grund av det oregelbundna levnads sättet. Det är ödesdigert för kroppen att varje vecka byta matordning och sovtider, om det nu ens kan bli tal om sovtider, de gånger en nattskiftarbetare söker vila och ro vid samma tid som den övriga familjen gör sig redo för en ny dag.

DE GIFTA KVINNORNAS REFORM

Två broschyrer angående folkpensioneringen ha utkommit på Tidens förlag: De nya folkpensionerna av Gustav Möller och Folkpensionering och statsmonopol av Ernst Wigforss. Socialministern kallar sin broschyr Regeringsförslag till nya folkpensioner för de gifta kvinnornas reform. Det förhåller sig också på det viset, att alla gifta kvinnor utan egen beskattningsbar inkomst lyftas upp på en helt annan nivå i pensionsavseende än hittills. Detta bör göras känt för dem genom att sprida statsrådet Möllers broschyr till varenda hem i landet.

Rekvirera från Tidens förlag Stockholm. Pris: resp. 25 och 15 öre.

*Härligt solsken...
Färligt solsken*

*men så välgörande tack
vare GAHNS FARÉNA.*

Vilken härlig känsla att få sträcka ut sig i solen och låta de livgivande solstrålarna smeka kroppen.

Den största behållningen får kroppen dock om den före och under solbestrålningen ingnides med Gahns Faréna friluftscreme eller olja. Den friska, solbrända färgtonen skapas hastigare och vackrare, samtidigt som obehagliga verkningar av sveda och hudavflagning förhindras.

Faréna havrecreme är skönhetscremen, varmed hyn skall behandlas morgon och kväll. Giver näring samt motverkar uppkomsten av rynkor och narighet. Användes alltid som puderunderlag.

GAHNS

FARÉNA

HAVRECREME • OLJA • FRILUFTSCREME

Den ena hade stigit på vid Ålstens torg, den andra vid Klö-
vervägen. Regnet skvalade ner från en järngrå himmel och
det var ingen mer än de två, som talade högt i spårvagnen:
— Söta Agnes, vad det var roligt att träffa dej... Ja, det
var verkligen en hel evighet sedan sist, kära lilla Tyra...
Fast du blir då yngre och yngre för var gång man ser dej...
Det var den tiden på eftermiddagen, då de stora varuhusen
börjar fyllas med en doftande, pratande skara, som med
välmanikurerade händer känner på kvaliteter, som jämför
färger, frågar efter priser, som ser och vill synas, som
ännu hoppas och tror: på att ungdomen kan vara till långt
in på 40-talet, bara man sköter sig, på någon Eriks eller
Åkes eller Karl-Gustavs framtid inom firman. De som inte
längre hoppas har slutat att komma hit.

Det sveper in kall luft i vagnen var gång dörren till platt-
formen öppnas. Agnes drar ihop kappan och böjer sig när-
mare Tyra. Stundtals flyter hennes stämman ovanpå spår-
vagnsbullret. De omkringsittande är försvunna bakom upp-
fällda tidningar eller också stirrar de tomt framför sig.

— Har du hört om det rysligt obehagliga, som hänt den
stackars Marianne? Inte? Du får inte föra det vidare, baral!
Det är då för innerligt väl att hennes man är notischef i
Pressförmedlingen, annars hade det väl kommit i tidningen
också... För polisen kom dit... Och i nedersta byrålådan
låg det. Dom fick lov att bryta upp låset, förstår du, och
fördärvade totalt den där lilla söta byrån, du vet, som stod
i Britts rum förut. Hon fick ju en vit rokokomöbel på sin fö-
delsedag, och då flyttades den gamla ut i jungfrukammaren.

Jo, Britt hade dans den där kvällen — bara i all enkelhet,
förstås, med grammofon och bredda smörgåsar och ett par
flaskor Sauterne och en liten glace... Mina flickor var
också där. Ja, vet du, min lilla Margit har blivit riktigt söt
på sista tiden... Och den stackars Marianne fick ställa
sig själv i köket och göra i ordning alltsamman. Alldeles
ensam! För hon hade låst in sig i jungfrukammaren och väg-
rade helt enkelt att öppna. Hon sa' att hon mätte illa. Du
kommer kanske ihåg henne: en liten och mager en. Hon
kom någonstans uppifrån Norrland och hade varit nära två
år hos Marianne. Och dom var så snälla mot henne; hon
fick avlagda kläder efter både Britt och Marianne. Och
bestämd ledighet hade hon också — bara det inte kom
främmande förstås.

Börje, Esters äldsta pojke, du vet, var också bjuden. —
Han blir färdig med medicine kandidaten i vår. — Han var
rentav rörande och han knackade flera gånger på flickans
dörr och ville in och ta temperaturen och spela doktor. Det
var då en tur i olyckan förstås att hon inte öppnade. Du
ska tänka dej: hela våningen full av ungdomar, som natur-

ligtvis begriper både det ena och det andra! Dom är min-
sann inte så oskyldiga nuförtiden som vi var i den åldern!
Ja, och på morgonen stod hon där och torkade disk i köket,
precis som om ingenting hade hänt och ljög, att hon bara
hade haft ont i huvudet. Det inpiskade stycket!... Och så
en kväll kom hon inte hem till natten. Och dagen efter kom
polisen... Och ett halvt dussin alldeles nya handdukar fick
Marianne lov att bara kasta bort efter henne!

I polisen påstod hon förstås att det varit dödfött. Fast det
trodde då inte Marianne förstås, och det sa' hon också
ifrån... Och den så kallade fästmannen är också häktad.
Det är visst en arbetslös sjöman eller nå'n sån där luffartyp.
Tur för Marianne att den åtminstone aldrig fick sätta sin
fot i hennes kök! För det har hon då alltid passerat på. Ja,
nog har hon gjort vad hon kunnat, alltid, för att vakta
på flickans moral. Och detta är tacken! Just som hon bör-
jade bli riktigt duktig i matlagning och hade lärt sig både
att röra majonnäs och steka en stek på egen hand...
Och nu står Marianne där alldeles ensam till sin namnsdag
på tisdag! Ja, du är väl också bjuden? Hon har redan sagt
till över tjugo damer och är alldeles förtvivlad. Ja, stackars
lilla Marianne! Det gör mig så ont om henne...

Spårvagnen hade hunnit till Kungsholmstorg. Där stego
de båda väninnorna ur; här stannar nämligen bussen till de
stora varuhusen. Och i ett av dem realiserade man just crepe
de chine-stuvar och spetsgarnityr.

Viola W. MARKELIUS

EN ENSAM MOR TILL SIN SON

Med ångest och förtvivlan
bar jag dig under mitt hjärta.
Hemska, förfärande tankar
närdes i min hjärna.
Under kval och namnlös smärta,
såg jag framtidens mörker stirra emot mig.
Bäst att förgöra den lilla växt
innan den börjat att gro och få liv.
Då hände undret. —
En rörelse — en spark — ett liv.
du sprattlade inom ditt hölje.
Moderskänslan kom brusande, som en lavin,
med kärlek och stolthet i följe.
När solen gick upp på din första dag,
bad jag Gud — välsigna mitt barn.
Nu liten blivit stor —
du ej leker i sand, men pluggar din läxa.
Om världsalltets gåtor, du spörjer mor,
jag skall dig svara och allt berätta.
Men tidens hjul rullar fort,
snart blir det jag, som dig frågar till råds.
Och din tur — att gåtor förklara —
för mor berätta — och bördorna lätta.
Min son, en gång skall du förstå,
varför jag hade felat.
Förlåt mig då, för vad jag
i din begynnelsestid hade velat.

Sarah ROSENSTRÖM

DET GÅR ATT SAMLA HEM MENS KVINNOR

INTE BARA TILL FEST MED LÄTT PRO-
GRAM UTAN TILL KRÄVANDE STUDIER

När de värmländska partiorganisationerna, Värmlands Folkblad och Morgonbris den 23 maj samlade husmödrarna till industridag i Karlstad ingick, framhöll ombudsman Gustav Vase, solen i arrangemangen. "Klaran hon svällde" som värmlänningarna säger och en och annan stock glittrade till i älven, när den flöt genom staden. Ute i den allra fagraste sommargrönskan ligger museet och dit samlades ett 75-tal kvinnor från Karlstad med omnejd, för att som ett led i Morgonbris propaganda. Fabrikernas bästa till hemmens behov, ta del av Svenska Slöjdföreningens utställning av den moderna svenska industriens bästa alster av bohagsting. Slöjdföreningens strävan att skapa vackra hem åt svenskarna fick besökarna en god inblick i under arkitekt Huldts sakkunniga ledning. Som John Bauers minnesutställning pågick samtidigt i museet, bereddes tillfälle att bese denna med professor Kjellin som ciceron.

Efter besöket på utställningarna, som tagit ett par timmar i anspråk — vilket vittnar gott om intresset — företogs per bilar en utflykt till Mariebergsskogen, där man först fick en glimt av den gamla värmländska herrgårdskulturen vid ett besök i herrgården. Nere vid kaffestugan i skogsgläntan dukades till kaffe. Ett musikkapell svarade för den musikaliska underhållningen och fru Lindsjö bidrog med sång. Ombudsman Vase talade å arrangörernas vägnar, och fru Maj Jönsson utvecklade Morgonbris nya strävanden, vilkas betydelse även underströks av kvinnodistriktets nya ordförande fru Hildur Humla.

Nästa punkt på programmet var besök vid Karlstads mekaniska verkstad. Det blev en intressant rundvandring i den stora anläggningen och deltagarna uttryckte allmänt sin glädje över att tillfälle lämnats till detta besök.

Vid sjutiden på kvällen samlades en ny skara vid museet och nya visningar vidtog för dem

Säljande bilder (Forts. från sid. 3.)

De socialdemokratiska husmödrarna skola försöka få fabrikanterna att respektera denna väldiga grupp av konsumenter, lära dem att verkligen erbjuda fabrikanternas bästa till överkomliga priser. Hur detta skall tillgå hoppas tidningens ledning att Morgonbris annonsidor under nästa år tydligt skola ge vid handen."

Så långt novembernumret.

I Morgonbris varukatalog ha vi sökt att realisera tanken på en vederhäftig korrespondens mellan fabrikanter och husmödrar. I katalogen medverka endast de firmor, som Morgonbris vet föra kvalitetsvaror, vilka kunna tänkas verkligen intressera vår publik. Här har etablerats ett förståelsefullt samarbete mellan tidning och annonsörer.

Industridagen på Värmlands museums trappa. Längst t. v. de båda ciceronerna, arkitekten Åke Huldtt, Svenska Slöjdföreningen, och prof. Helge Kjellin.

som varit förhindrade att delta i förmiddagens besök.

Industridagen i Karlstad, som gynnades i så hög grad av vädrets makter, visade i likhet med Västeråsdagen att det går att samla husmödrarna, en hel dag — till och med en var-

dag — inte till en fest med lätt program, utan till ganska krävande studier, som fordrar ett odelat intresse av deltagarna. Och man gick därifrån, inte trötta och likgiltiga, utan med en förhoppning om att liknande dagar måtte anordnas oftare.

EKSTRÖMS

MODERNA

BAKPULVER

LÄMNA ALDRIG BISMÄK

Scen ur Göteborgsklubbisternas sketch På lediga stunder.

HUSMÖDRARNA SKÄMTA MED SIG SJÄLVA

GÖTEBORG I FÖRBUNDS- JUBILEETS TECKEN

Det har rått feststämning inom klubbarna i Göteborg under april, feststämning med ty åtföljande rampfeber. Skulle man vid jubileumsprogrammets utförande — med de fordringar som inom arbetareorganisationerna i ett kulturcentrum ställes även på amatörer — kunna lyckas ge något av bestående minne, det var frågan och önskingarna, som besjälade festkommitterade.

Resultatet — jubileumsfester i olika stadsdelar under fyra dagar med fulla hus och god stämning ger måhända det bästa svaret.

Fru Anna Hållanders föredrag under rubriken "Kvinnornas samhällssyn — folkets framtid", som utgjorde tyngdpunkten i programmet, anslöts lyckligt till det aktuella befolkningsproblemet för vars lösande kvinnorna äro en makt att räkna med, som aldrig förr. Det lättare inslaget i festprogrammet, sketschen "På lediga stunder", spelades av klubbarnas egna krafter plus några andra partivänner. Stor munterhet väckte dräkter och frisyrier i första aktens styrelsesammanträde. Typerna med sina färdiga och ensidiga repliker, kändes igen. I sista akten förmärktes granneligen de aderton årens skolningsarbete i diskussionen om de aktuella frågorna, semestervila åt husmödrarna etc. I programmet ingick även massdeklamation, och tack vare att en erfaren ledare, fröken Linnéa Karlsson (A.B.F.) ställt sig till förfogande, lyckades man presentera en talkör, som med sin tolkning av dikterna "Upp till fanorna" av P. A. C., "Lång odling" av Karl Asplund, "Vår väg" av Hulda Flood, anslog en ton av högtid, som vid avslutningen stegrades då från scenen uppstämades Internationalen under kraftigt instämmande från publiken.

Med jubileumsfesterna avslutades en arbetsperiod, som för Göteborgsdistriktet varit oerhört påfrestande. Först höstens valarbete, vilket icke gav det resultat man hoppats (visserligen ett bedrägligt hopp med hänsyn till "strömbrytningen") men icke desto mindre ansträngande; sedan nya krafttag för att hålla stängen mot de nybildade "strömbomska kvinnoorganisationerna", och först och sist det egna upplysningsarbetet. Stora offentliga upplysningsmöten ha av distriktsstyrelsen anordnats dels separat och dels i samband med platsens övriga kvinnoorganisationer. Sålunda

har en latent opinion till förmån för lösdri- varelagens upphävande, genom stora offentliga och enskilda klubbmöten givits en styrka som måste ge eko runt om i landet och snarligen få resultat. Abortfrågan, samhället och de utomäktenskapliga barnen, tandvården som socialt problem, ha belysts av de förnämsta auktoriteter, och nu senast har vid möte, anordnat av flera kvinnoorganisationer krav rests för ökad och snar moderskaphjälp. Agitationsmöten ha hållits av distriktets elva klubbar (Göteborg utgör eget distrikt och medlemsantalet är närmare åttahundra). Från distriktskonferensen, som hölls under februari, är att anteckna en omorganisation av distriktsstyrelsen. Ordförande är fru Terese Svensson, som tillsammans med sekr. och kassören utgör v. u.

För att söka realisera ett lokalt önskemål om semesterhem för arbetarekvinnor tillsattes en kommitté. Som grundplåt överlämnades till distriktet från en i samma syfte tidigare verksam kvinnokommitté 500 kr. utgörande överskott från tombolalotteri.

För förbundsorganet Morgonbris är intresset i ständigt stigande om ock en viss irritation över den hastiga prisförhöjningen för någon tid sedan icke bör förtigas. Kommissionärerna äro nu helt på offensiven och alla Morgonbrisinitiativ utnyttjas när så är lämpligt. Sålunda har, som i majnumret omnämndes, en utställ-

ning av bohagsting varit ordnad och föredrag hållits om svenska textilier, vilka tillvunnit sig stort intresse och varslar om fortsättning. I anslutning till dessa initiativ öppna i dagarna några fabriker sina portar för husmödrar som vilja studera svenska kvalitetsvaror.

Klubbarnas sommarmöten komma att förläggas utomhus med lättare program och distriktsstyrelsen rustar för att värdigt hälsa de engelska kamraterna välkomna till Göteborg på väg till nordiska kvinnomötet i Stockholm i början av augusti. Den 25 augusti samlas i Göteborg västra Sveriges kvinnor till kamratmöte, varom inbjudan utgått till samtliga distriktsstyrelser.

Med hopp om sammanträffanden under sommaren sänder Göteborgs distrikt sin hälsning till kamrater i förbundsstyrelsen och landet runt.

Inez SÖDERBERG

INSTRUKTIONSKURS I DALOM

Ett 60-tal ombud från Dalarnes kvinnoklubbar samlades den 4-5 maj på kvinnoinstruktionskursens trevliga semesterhem i Falun. Som överallt ute i distriktet i dessa dagar, noterade man att vår rörelse är framgångsrik. Nyligen hade en klubb bildats i Fredriksberg, och distriktets ordförande meddelade i sitt hälsningsanförande vid kursen, att ännu en klubb, nämligen i Kvarnsveden, bildats kvällen förut, på initiativ och medverkan av Borlängeklubben.

Instruktionskursens förhandlingar avspeglade intresse och arbetsvilja ute i klubbarna. Särskilt tycktes Morgonbris vara deras skötebarn och tidningens nya aktion för att föra husmödrarna närmare produktionen omfattades med förståelse och intresse.

Visst rapporterade man även här, från en del platser, hur svårigheterna tornade upp sig i arbetet, och visst fick man även här till livs hur svårt det är på grund av "att vi bara är oskolade arbetarkvinnor". Men det övervägande intrycket var en fast och glad tro på framgång, en ton av förhoppning, som gjorde kursen till en glad och ljus upplevelse. När mindervärdighetskomplexen rullades upp, anförde distriktets studieledare, som i sin dagliga gärning är folkskollärarinna, att den som arbetar med barn vet att flickorna inte äro mindre utan tvärtom mera intellektuellt utrustade än pojkarne, och att det inte kan vara möjligt att förmågan att fatta så kan svänga om på några år, varför hon ansåg att kvinnorna inte hade någon rättighet att forskansa sig bakom slagordet att de ingenting begrepo därför att de bara voro arbetarkvinnor. Dessutom påpekade hon att en av mödrarnas viktigaste uppgifter var att uppföstra sina barn till jämlikhet.

En maning som mödrarna borde ta ad notam, och tänka på, åtminstone var gång de få på läpparna orden: "Det kan väl inte du göra som är pojke."

I slutet på juli blir det sommarmarting vid semesterhemmet och samtidigt Morgonbrisutställning — fabrikenas bästa till hemmens behov — i Falun.

Ahlgrens NOBLESS

En skokräm att lita på

Moderna skodon kräva en modern skokräm. Nobless gör inte bara blankt i en blink — den är en välgörande balsam för lädret. Det är kvalitet i varje Nobless-burk. Vi ha 25 års erfarenhet att bygga på.

Nobless tillverkas blott i en kvalitet — den högsta. Trots stegrade priser å ädelvaxer säljes Nobless till oförändrat pris: 35 och 45 öre pr burk.

F. AHLGREN'S TEKN. FABRIK A.-B., Gefle.

Alma Norsell.

65 ÅR

fyllde nyligen en av vår rörelses mest verksamma kvinnor, fru Alma Norsell i Karlstad.

Vid Värmlands kvinnodistrikts 20-årsjubileum, som firades i samband med årskonferensen avgick fru Norsell från ordförandeposten i distriktet, efter en tjugoförårig, uppoffrande verksamhet.

När distriktet bildades 1915, var det endast ombud från fyra klubbar, som samlades i en liten källarlokal i Haga i Karlstad. Det fanns nämligen endast fyra klubbar inom länet då, nu finnes 23. Det har under åren bedrivits ett omfattande agitations- och upplysningsarbete inom distriktet, i vilket Alma Norsell alltid outtröttligt varit primus motor.

Den som sett hur hon, även under den tid sjukdomen band henne vid sängen och hindrade henne från att besöka sina kära klubbar, med brinnande intresse följde arbetet och höll alla trådar i sin hand, den förstår vad detta arbete betytt för henne, och vad hon betytt för värmländsk kvinnorörelse och för partiarbetet över huvud taget.

Man begriper därför så väl att värmlänningar hade svårt att släppa sin ordförande, även om man visste att man hade goda krafter att sätta i stället.

Hon blev också föremål för varma hyllningar från konferensen, och när hon firade sin 65-årsdag, gick vänners och kamraters tankar till den trogna kämpen i vår rörelse.

HILDA SANDSTRÖM 60 ÅR

Sedan 18 år har hon varit en av Hedemora-klubbens mest intresserade och livaktiga kamrater, som aldrig saknats på klubbens möten med en packe Morgonbris under armen. Hilda Sandström är nämligen sedan 10 år en god kommissionär för vår tidning. I arbetet för barnkolonien, som ligger kvinnoklubben varmt om hjärtat, har Hilda Sandström i 8 år varit den ledande kraften. Hon tillhör även arbetarekommunens styrelse. Genom sitt politiska intresse och sitt goda kamratskap uppskattas hon högt av sina klubbkamrater, som på högtidsdagen önskade ännu många år av gemensamt arbete för vår rörelses framgång.

JUBILEUMSFEST KUBIKENBORG

Det var praktiskt taget fullsatt i nya Folkets hus vackra och intima festsal, när Norrköpings socialdemokratiska kvinnoklubb firade kvinnoförbundets 15-åriga verksamhet med en högtidsfest, för vilken valts ett gediget och underhållande program. En avdelning av ABF-orkestern under hr John Åkerlunds ledning inledde med ett par väl valda musiknummer, varpå kvinnoklubbens ordförande fru Elsa Johansson höll hälsningstalet, erinrande om att agitations- och organisationsarbetet bland kvinnorna började långt innan det nuvarande förbundet bildades. Förbundets omfattande arbete på olika områden berördes därefter, och tal slutade med att uttala sin förvissning om att det uppställda målet för jubileumsåret, ett medlemsantal av 20.000, bör kunna uppnås.

Efter ytterligare ett musiknummer gjorde kvinnoklubbens talkör en lyckad debut med »Vår väg» av Hulda Flood och »Sångarmakt» av Kerstin Hed. Därefter framträdde redaktör K. J. Olsson, hälsad av en hjärtlig applåd, och höll föredrag över ämnet: Kvinnornas framtidssyn — Folkets framtid. Efter en kort historik över kvinnans ställning genom tiderna påpekade redaktör Olsson de faror, som den reaktionära vägen nu utgör för kvinnorörelsen, och även på den grund för samhället i dess helhet. Ty samhällsarbetet kräver kvinnornas insatser, nu mer än någonsin. Våra dagars samhällsarbete ligger på socialpolitikens område och där rör vi oss med frågor av den art att kvinnornas sakkunskap bör anlitas. Även för fredsfrågornas lösande och demokratiens tryggande fordras kvinnornas medverkan. Tal slutade med ett fyrfaldigt leve för kvinnorörelsen och socialismen, vilket besvarades med kraftiga hurrarop. Efter ytterligare andlig och materiell spis avslöts den vällyckade festen med Internationalen.

SEMESTERPLANER ÄVEN I ÖSTERGÖTLAND

Kvinnodistriktet i Östergötland har hållit sin kongress i Vadstena. Tre nya klubbar har under året bildats meddelade distriktets ordf., Elsa Johansson, som uttryckte sin tillfredsställelse över samarbetet med partiet och över regeringens politik. Agnes Söderkvist, som var kvinnoförbundets representant, inledde semesterhemsfrågan och gav råd och vinkar hur man lättast och fortast bör nå målet att få ett semesterhem i distriktet. I den därpå följande diskussionen hölls ett 15-tal anföranden. Man beslöt att medel till det planerade semesterhemmet skulle anskaffas även genom att försöka få bidrag från fackföreningar.

INTERNATIONELLA FOLKHÖGSKOLAN

i Helsingör håller under sommaren tre kortare semesterkurser, vilka börja 17 juli, 31 juli och 14 aug. Vid skolan undervisas i och hålles föredrag och föreläsningar på engelska, franska, tyska och danska.

Intresserade kunna rekvirera prospekt direkt från skolan, adress Internationella Folkhögskolan, Helsingör, Danmark.

DÖD

Viggbyholmsklubben har med sin nyinvidga fana följt Vanda Andersson till den sista vilan. Sedan ordföranden med några ord nedlagt en krans på gravens sänktes fanan som en sista hälsning till vår hängångna kamrat.

Kubikenborgs soc.-dem. kvinnoklubb firade i samband med sitt årsmöte 10-årsjubileum. Klubben bildades på initiativ av ungdomsklubben på platsen efter ett föredrag av fru Disa Västberg. Vid ett par tillfällen tidigare hade man försökt bilda en soc.-dem. kvinnoklubb, men utan framgång. Men vid det sista försöket lyckades det bättre, ett 20-tal kvinnor anslöto sig vid bildandet av klubben och på en kort tid var medlemssiffran uppe i den nuvarande, som räknar 100-talet. Klubben har under dessa år ordnat med föredrag och föreläsningar i skilda ämnen av olika föredragshållare. — Genom möten, samkväm och personlig agitation har den sökt stärka intresset bland kvinnorna för de olika valen. — Klubben är representerad i folkskolestyrelsen, kyrkofullmäktige samt nykterhetsnämnden, tidigare även i municipalfullmäktige. Den är även ansluten till Skönsmons lokalavdelning av A.B.F., i vars styrelse den är representerad. En studiecirkel arbetar för närvarande och flera medlemmar äro med i de studiecirklar som arbetarkommunen anordnat i organisationskunskap och kommunalkunskap. »De gamlas dag» har klubben anordnat ett par gånger, och hjälpen åt sjuka medlemmar var de första åren betydande. Vid Brunnsviks och Ålsta folkhögskolor har 2 medlemmar haft stipendier. Den första styrelsen bestod av fruarna Lilly Sundberg, Fina Lundal, Alma Rosén, samt Hanna Persson och Brita Åström. Sedan har olika medlemmar prövat sina krafter inom styrelsen och den nuvarande består av fruarna Signe Björklund, Elsa Gruvberg, Siri Söderlund samt Anna Sundström och Fannie Ahlm. Samarbetet med de övriga soc.-dem. organisationerna på platsen har varit det bästa. Särskilt arbetarkommunens medlemmar ha varit klubben behjälpliga vid flera tillfällen. Då vi blickar tillbaka på de flydda 10 åren tycker vi kanske att det icke blivit mycket utträttat, men arbetet har dock icke varit förgäves, ty klubben har varit en god skola för många kvinnor. Och därför uttala vi den förhoppningen, då vi går nya arbetsår till mötes, att varje kvinna måtte vakna upp och sluta sig till den soc.-dem. kvinnorörelsen. Med kamrathälsning landet runt.

JUBILÄR

Hälsingborgs kvinnoklubb har i sin tur firat trettiofemårsjubileum, med kamratfest i Folkets Hus. De två gamla pionjärerna som voro inbjudna, hade varit med vid klubbens startande 1900. Klubben tillkom efter ett föredrag av fru Kata Dahlström.

I hälsningsanförandet tackade ordföranden pionjärerna med några varma ord för deras uppoffrande arbete inom klubben och överräckte blommor. Redaktör Allan Selge läste en av honom skriven prolog, tillägnad klubben på 35-årsdagen. Distriktsordföranden fru Ebon Andersson höll därefter högtidstalet, som var riktat till kvinnorna, med en varm vädjan om ett intensivt och aktivt arbete för vårt förbund och våra idéer.

Klubben framträdde med en talkör som läste två dikter. Ungdomsklubbens mandolinorkester underhöll med vacker sång och musik. Kaffe serverades och dansen trädde därefter några timmar. I en paus underhölls festdeltagarna med solosång av Inga-Lisa Landqvist.

EN LIVAKTIG STUDIECIRKEL

i organisationskunskap inom Ludvika kvinno-klubb har nu slutat för säsongen efter ett givande arbete, med tjugo sammanträden under sista året. En blick i cirkelns protokoll visar att föreläsningar hållits i skilda ämnen och ett flertal aktuella samhällsproblem diskuteras, däribland: Kvinnans uppgift i samhället, Kvinnan vill en ny samhällsordning, Gift kvinnans arbetsanställning, Hur ordnar moder Svea för de gamla, Hur ordnas för kolonisterna i Norrland, Ett nytt kvinnoideal (av Hulda Flood), Partiets, Kvinnoförbundets, distriktets och klubbens stadgar, Morgonbris cirkulär Vad nytt önskar ni för edra hem har också varit föremål för diskussioner, liksom olika mötes- och samkvämsprogram och förhandlingar. Liksom diskussionsinledningarna ha även föreläsningarna utarbetats av medlemmarna själva och ha upptagit ämnen som Konsten att tänka, August Palm som agitator, Tankelivets frigörelse.

Ledare för cirkeln har varit fru Emma Hagström, som vid avslutningen hjärtligt tackades för det outtröttliga arbetet.

Om intresset bland medlemmarna håller sig lika levande, kommer cirkeln i höst att taga en av Kooperativa Förbundets korrespondenskurser.

EN STOR DAG FÖR FRÄNÖ SOC.-DEM. KVINNOKLUBB

var lördagen för några veckor sedan, då dess vackra nya fana invigdes. Efter en festmarsch och ett hälsningsanförande hölls högtidstalet av riksdagsman Molander, som talade om den röda fanan som arbetarrörelsens symbol. Därefter avtäcktes fanan och ett leve utbringades, varefter Internationalen sjöngs. Klubbens ordförande Lizzie Andersson läste "Sång till fanan" och därmed var den första delen av programmet — faninvigningen — avslutad på ett ståtligt och högtidligt sätt.

Kom ihåg detta när Ni köper
CYKELRING!

TRELLEBORG

Cykelfärdens behag förhöjes då Ni kör på Trelleborg T-Nabb-ring. Stark och samtidigt lättgående. Exakta omkretsmått — snabb montering. Överdimensioner, avpassade efter Eder vikt.

TRELLEBORG

slang däck

TRELLEBORG SPECIAL TRELLEBORG T-NABB

Erhållas hos cykelhandlare.

Efter en kaffepaus spelades sketchen "En dag på Morgonbris", vilken skördade livligt bifall. Vidare förekom sång av Erik Nordin och folkdanser av ett barndanslag från Strömnäs. Festen avslutades med en stunds gammal dans. Den 23 april hade klubben verkat i två år och räknar nu 120 medlemmar, sedan 30 nya tillkommit sedan februari månad tack vare en livlig agitation.

WALLVIKS KVINNOKLUBB

bildades 1920 och har därför firat sitt 15-årsjubileum, vilket fick en särdeles högtidlig prägel, då klubben samtidigt invigde sin nya fana. Medlen till fanan har huvudsakligen insamlats genom en trägen sykommittés arbete. Faninvigningen verkställdes av fru Inez Wikström, Söderhamn.

Under sin 15-åriga tillvaro har klubben bland annat utbetalat 1.007:— kronor till olika nyttiga ändamål, och varit representerad vid kurser och kongresser. En av klubbens medlemmar har varit landstingsledamot. Av Morgonbris har sålts 6.870 ex. Den energiska klubbens nuvarande styrelse består av fruarna Hilda Lindholm, Beda Andersson, Hanna Strandlund, Märta Häll och Lilly Egnell. Klubben hälsar alla kamrater över hela Sverige!

TEATERLEDAREKURS

På den vackra Goodtemplaregården Tollare å Värmdön invid Stockholm anordnar Amatörteaterns Riksförbund i år sin ordinarie utbildningskurs för ledare av scensällskap och teatercirklar. Kursen hålles den 11—21 augusti. Av inbjudan, som i dagarna distribueras till de fackliga organisationernas amatörteatersällskap, framgår, att ett mycket gediget kursprogram är uppgjort, vilket säkerligen kommer att giva gott utbyte.

Detta upptar bl. a. regiinstruktion och repertoarstudier, scen- och belysningsteknik, massdeklamation, skådespelsanalys, andnings- och talteknik, sminkning och maskering. Föreläsningar komma att hållas i teaterhistoria och instruktiva föredrag skola behandla repertoar- och organisationsfrågor.

DAMBINDAN

med bomull
Mjuk och behaglig

Kvalitetsvara till marknadens lägsta pris

Begär 12 st. 1: 15
endast 10 st. 1: —
PHÖNIX 6 st. 0: 65

Kursen avser främst att ge deltagarna ökade förutsättningar att leda och organisera arbetet inom en teatercirkel eller scensällskap.

I programmet ingår även en del föreställningar av sällskap i Stockholm, samt studiebesök på några av Stockholms teatrar samt Teatermuseet i Drottningholm.

Såsom ledare av det pedagogiska arbetet under kursen fungerar d:r M. Schischkin, konstnärlig ledare för Amatörteaterns Riksförbund. Dessutom medverka fackmän på olika områden.

Genom kursens förläggning till Tollare gives deltagarna möjligheter till bad och rekreation så långt kursprogrammet tillåter.

Anmälan om deltagande skall sändas till Amatörteaterns Riksförbund, Sveavägen 52, Stockholm före 1 juli. Därifrån erhålles även närmare upplysningar om kursen.

Avgiften är 85:— kronor för deltagare från sällskap som äro anslutna till Amatörteaterns Riksförbund. För övriga utgör avgiften 110:— kronor. Här för erhålles undervisning, helinackordering på Tollaregården samt fritt deltagande i de studiebesök och utflykter som ingå i kursprogrammet.

ABF LÄMNAR STIPENDIER

Från ABF:s centralbyrå meddelas, att ABF till årets utbildningskurs för amatörteatern anslagit medel till 10 stipendier. Dessa utgå på så sätt, att stipendiaterna till ABF skola inbetala 50:— kronor varefter ABF svarar för såväl kursavgift som fri resa från hemorten till Tollare och åter.

Teatercirklar inom ABF:s lokalavdelningar och anslutna organisationer, vilka anmält sig till ATR och dit inbetalat årsavgift, äro berättigade söka dessa stipendier. Framställning härom skall göras till ABF:s centralbyrå, Sveavägen 52, Stockholm, före 1 juli.

Cirklar som icke anslutit sig, n. n. önska deltaga böra före detta datum ha ordnat sin anmälan till ATR.

Krig är förklarat!

Massmorden i alla nedlusade fastigheter och lägenheter äro nu i full gång och väggohyran och dess ägg tillintetgöras. Full garanti för seger och varaktig fred lämpas. Desinfektion med "DÖDSSTRÅLEN" utförd av oss, svarar för ett bekvämt-diskret-billigt-effektivt-utrotningskrig. Inga fläckar uppstå — ingen lukt — inget obehag av något slag.

Arbeten utföras av:

Desinfektionsfirman Värmestrålen
Tel. 11 64 29, 20 32 29. Stockholm.

ANNONSÖR I GÖTEBORG:

KUNGS-RADIO

med sin över hela vårt land erkänt enastående ljudkvalité sprider glädje och trevnad i hemmet får provas utan köptvång. Begagnade apparater tagas i utbyte. Ring 863 98 eller vänd Eder till vår närmaste återförsäljare.
**Bröderna Anderssons
Velociped- & Radiofabrik**
KUNGSCATAN 16 · GÖTEBORG

TANDLÄKARE

Ove Tolstrup

PRIVATKLINIK

S:t Eriksgatan 74, 2 tr.
Tel. 315152

Mottagningstider:

Vardagar kl. 9—12 o. 2—7

Lördagar kl. 9—2

Annan tid efter överens-
kommelse pr telefon

Låga taxor

Kostnadsfri rådfrågning

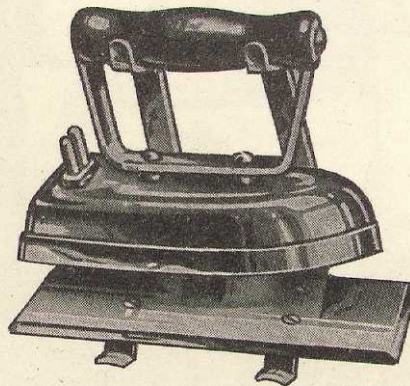
Kvinnoförbundets medlemmar erhålla 10 proc. rabatt.

Original strykjärnställ "Rigor"

Praktiskt, billigt och välgjort

och synnerligen noga är
varje ställ avbalanserat.

Pris Kronor 1:60 pr styck

Försäljes av alla järnhandlare, Elektriska och Bosättningsaffärer.
Finnes ej stället å Eder plats meddela oss därom och vi ordna
att vår närmaste kund sänder Eder detsamma.
Efterse att vårt firmanamn finnes under plattan.

ADOLF STÅHL:s A.-B.
ESKILSTUNA

EN FÖRSTKLASSIG BOSTAD

för en överkomlig kostnad,

ETT EGET HEM

enligt Edra speciella önskemål,
bjudes Eder i

STOCKHOLMS STADS TRÄDGÅRDSSTÄDER

i BROMMA och ENSKEDE

Upplysningar angående tomter lämnas av

STOCKHOLMS STADS FASTIGHETSKONTOR

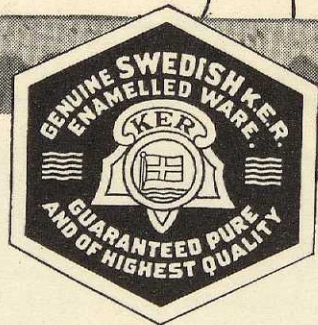
Lantegendomsavdelningen

Tel. Stadshuset 54 Direkt linje 50 11 22

**STOCKHOLMS STADS
TRÄDGÅRDSSTÄDER**

Äkta endast med
detta garantimärke

För Edra käras hälsa

— använd mer **EMALJ** . . .

Det är något så rent med emalj, något så inbjudande hemtrevligt över ett kök, där den glänsande emaljen lyser till mötes. Emaljkärnen bevara livsmedlens arom och goda smak — maten blir aldrig hälsofarlig eller får metallisk bismak. Men, se till att Ni får

KOCKUMS

— *den hållbara, svenska emaljen*
KOCKUMS EMALJERVERK — RONNEBY